Doğan Kardeş

Eylûl 1963 ★ 125 Kuruş

TİK-TAK AMCA

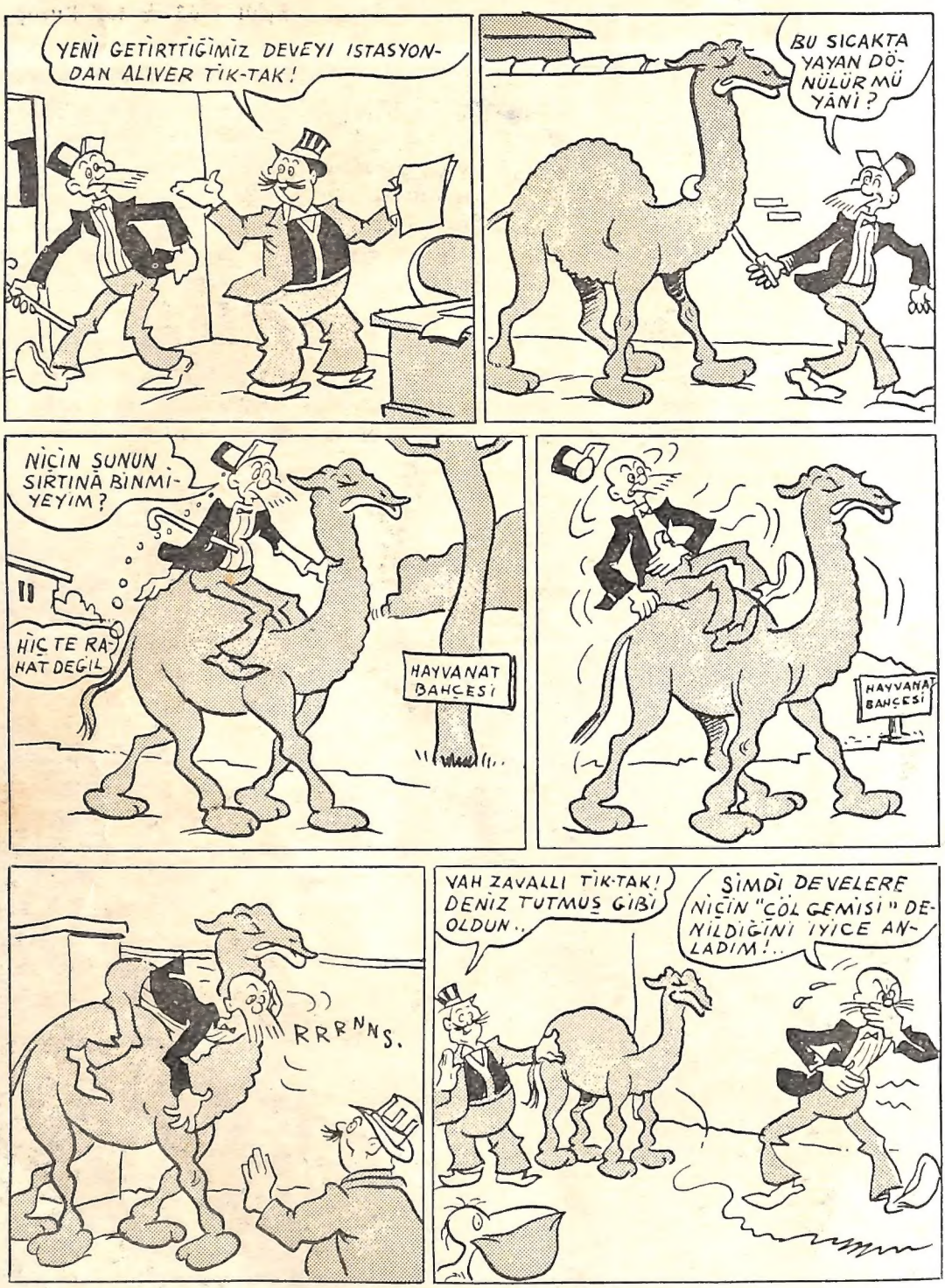
YENİ GETİRTTİĞİMİZ DEVEYİ ISTASYONDAN ALIVER TİK-TAK!
BU SICAKTA YAYAN DÖNÜLÜR MÜ YANİ?
NİÇİN SUNUN SIRTINA BİNMİYEYİM?
HİÇ TE RAHAT DEĞİL
HAYVANAT BAHÇESİ
HAYVANAT BAHÇESİ
RRRNNS.
YAH ZAVALLI TİK-TAK! DENİZ TUTMUŞ GİBİ OLDUN..
ŞİMDİ DEVELERE NİÇİN "ÇÖL GEMİSİ" DENİLDİĞİNİ İYİCE ANLADIM!..

Doğan Kardeş
ÇOCUK DERGİSİ

Sayı: 534 Eylül 1963

Kuruluşu: 23 Nisan 1945
Fiatı: 125 kuruş

Aylık çocuk dergisi ✱ Sahibi: Kâzım Taşkent ✱ Yazı işlerini fiilen idare eden: Vedat Nedim Tör ✱ Yazı İşleri bürosu: Galata, Kuledibi, İlkbelediye Caddesi, Küçükhendek sokağı No. 27, Kat 1 ✱ Mektup adresi: Posta Kutusu: 217 Beyoğlu ✱ Yazı İşleri için telefon: 44 74 37 - 44 05 39 ✱ Abone, posta ve banka havaleleri ve her türlü siparişler, Divanyolu Klodfarer Caddesi No. 7 de Doğan Kardeş Yayınevine yapılmalıdır ✱ Yayınevi ile mektuplaşma adresi: P. K. 1146 İstanbul ✱ Yayınevi telefonu: 27 34 54 ✱ Abone şartları: 12 sayı hesabiyle yıllık 10 lira ✱ Yurt dışı iki misli ✱ Adres değişikliği için 50 kuruşluk posta pulu gönderilmelidir ✱ Gelen yazılar, resimler basılsın basılmasın sahibine geri verilmez ✱ Basıldığı yer: Tifdruk Matbaacılık Sanayii A. Ş. Basımevi

Dergimiz «Basın Ahlâk Yasası»na uymayı taahhüt etmiştir.

Doğan Kardeş Dergisi ve kitapları **YAPI ve KREDİ BANKASI** *nın kültür hizmetlerinden biridir.*

Tatil yarışmaları sona eriyor

Unutmayın! Tatil yarışmalarımıza, ayrıca yeni açtığımız kitap okuma yarışmamıza katılma süresi bu ay sonunda bitiyor! Daha önce acele etmeyin, iyice hazırlanın, sonra yazılarınızı, şiirlerinizi, resimlerinizi, karikatürlerinizi bize yollayın demiştik. İşte artık yollama zamanı geldi. Mektuplarınızı temiz kâğıtlara düzgün yazılarla yazarak «P.K. 217 Beyoğlu - İSTANBUL» adresine postalayın. Yarışmaya katılan kardeşlerimiz ne kadar çok olursa o kadar seviniriz. Bu yıl nedense pek az kardeşimiz resim yarışmasına katılıyor. Herhalde eylül ayı içinde yollıyacaklar resimlerini. Kitap okuma yarışmasına gelince bazı kardeşlerimiz kitapları okumadan, «bu parça herhalde şu kitaptan alınmıştır» diyerek tahminle veriyorlar cevaplarını. Hiç olur mu? Hangi parçanın, hangi kitabın hangi sayfasında olduğunu bilmeden gelişigüzel verilen cevaplar çoğu zaman yanlış olur. Üstelik bu yarışma dolayısiyle 5 güzel kitap okumuş olacaksınız. Bu bile az şey mi?

■

OKULLAR AÇILIYOR

İşte yaz bitti! Pek yakında hepiniz okullarınıza, sevgili öğretmenlerinize, arkadaşlarınıza kavuşacaksınız. Tatil sizi hem dinlendirdi hem de yeni yerler, yeni şeyler görmenizi sağladı. Bilgileriniz arttı. İnşallah hiçbiriniz bu kocaman tatili tembel tembel oturarak geçirmemişsinizdir. Herhalde içinizden kimileri resim yaptı, kimileri bol bol kitap okudu, kimileri de bir yabancı dil veya bir müzik âleti öğrenmeye heves etti. Böylece okul açılınca öğretmeninize, arkadaşlarınıza verilecek güzel, sevinçli haberleriniz oldu. Bunlardan hiçbirini yapmamışsanız doğrusu çok kötü. Bu eksikliğinizi okul devresi boyunca çok iyi çalışarak, örnek bir öğrenci, düzenli bir çocuk olarak gidermeye gayret edin. Çalışkan, aklını kullanan kardeşlerimiz hepimizin yüzünü ağartıyor. Yeni okul dönemi umarım hepimiz için başarılı ve sevinçli olur.

■

İşte size harikulâde bir tatil sonu kitabı. «Allah Rahatlık Versin» adlı masal kitabımızdaki hikâyeleri herhalde unutmadınız. «GÖZLÜKLÜ KEDİ» yi de «Allah Rahatlık Versin» deki masalların yazarı Jella Lepman yazmış. Bütün dillere çevrilmiş olan bu güzel kitabı kolay kolay elinizden bırakamıyacaksınız. Hemen «P.K. 1146 - İSTANBUL, adresinden 400 kuruş karşılığında bir «GÖZLÜKLÜ KEDİ» isteyin.

TATİL POSTASI

Sevgili Doğan Kardeş,
Ben senin İstanbul'da Bakırköydeki okuyucularından biriyim. Pazar günü Yıldız Parkındaki Yıldız Çini Fabrikasında porselen toprağının nasıl öğütüldüğünü, elenerek porselen çamurunun elektrikle hazırlanışını ve işçilerin ellerindeki kalıplarla çamurun şekillendirilmesini nihayet çok kızgın fırınlarda pişirilerek cilâlı porselenin yapılışını gördüm.

Şahika TAŞÇIOĞLU - İSTANBUL

Sevgili Doğan Kardeş,
Tatilin gelmesini dört gözle bekliyordum. Hem bir sınıf büyüyecek, hem de yaptırdığımız bahçeli eve taşınacaktık. Beklediğim günler geldi. Sınıfımı geçtim eve taşındık öyle sevinçliyim ki...
Babamla bahçemize domates biber fidanları diktik Beydere çiftliğinden tavuklar getirdik. Bir de Finomuz vardı .
Kardeşlerimle bol bol oynuyor, eğleniyorduk iki hafta sonra sevinçlerimize bir tanesi daha eklendi yatak odamızın penceresine yuva yapan kumrunun iki yavrusu çıktı artık kalabalıklaştık. Her gün onlara bakıyor, ekmek kırıntısı atıyorduk.
Ama sevgili Doğan Kardeş ne oldu biliyor musun? kumru yavruları yuvayı bırakıp uçup gittiler.
Biz kardeşlerimle evde gene yalnız kaldık.

Feyiz BAŞDEMİR - BEYDERE

Sevgili Doğan Kardeş,
Sana Türklerin ana yurdu Orta Asyadan yazıyorum. Babam görevli olduğu için 1,5 sene önce Afganistan'ın başşehri Kâbil'e geldik.
Çok sevdiğim Doğan Kardeş'i anneannem, Ankara'dan, devamlı gönderiyor. İhtiyar postacıyı her ay heyecanla bekliyorum.
Kâbil'de epeyce Türk var. Bütün Türk çocukları Elçiliğimizdeki okula devam ediyoruz. Bu yıl dördüncü sınıfa geçtim.

Afganistan çok değişik ve sevimli bir memleket. Yeni geldiğimiz zaman, kadın ve erkek kıyafetleri beni çok şaşırtmıştı. Kâbil'in etrafı yüksek dağlarla çevrilidir. Bunların tepeleri kış ve yaz karlıdır. Şehir dışında gezilecek bol ağaçlı ve sulu yerler vardır. Türkler hep beraber eğlenceli piknikler yapıyoruz. Buranın kuşları da çok değişik ve güzel. Benim de papağanım vardı. Demir kafesini parçalayıp dışarı çıkıyor ve her tarafı kemiriyordu. Konuşmaya başlamadan böyle yaramazlıklar yaptığı için babam onu bir arkadaşına verdi. Tabiî bu beni çok üzdü.
Sana selâmlar ve saygılar yollarım.

Ozan ALPERDEN - AFGANİSTAN

Sevgili Doğan Kardeş,
Tekirdağ, Mersin ve Lizbon'dan sonra nihayet Atlantik Okyanusuna girdik Yunus balıklarının oyunlarını, gemi ile yarışlarını seyretmek çok eğlenceli.
Babam müjdeyi verdi New York şehrine geliyorduk Şehre girerken minik bir ada üzerindeki hürriyet heykelini gördük. Elinde meşale taşıyan bir kadın. Gökdelen binaların en büyüğü 106 katlı, köprüleri, yeraltı trenleri çok hoşumuza gitti. New York'tan sonra Norfolk, Pensacola ve Mobil, New Orleans şehirlerine uğradık. Pensacoladaki yağmuru hiç unutamıyorum.
Seyahatimiz çok güzel geçiyor bize bu imkânı veren babama çok teşekkür eder, daima hayırlı yolculuklar dilerim.

Cüneyt KALPAKOĞLU - NEW YORK

* *

Sevgili kardeşler,
«Tatil Postası» sayfamıza, tatil sona erdiği için bu aydan itibaren gelecek yıla kadar ara verecektik. Ama kardeşlerimiz bu sayfayı o kadar çok sevdiler ki okul ayları boyunca da burada sizin mektuplarınızı yayınlamağa devam edeceğiz. Hepinizden kısa, güzel, ilgi çekici mektuplar bekliyoruz.

DOĞAN KARDEŞ

Eylûl Ayı ve Kış Hazırlıkları

S. Türkis NOYAN

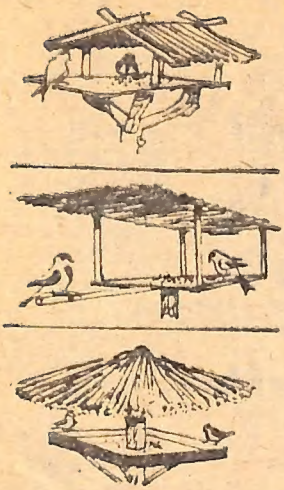

EYLÜL ayının girmesiyle yazdan kışa geçiş devresi olan güz mevsimi başlamış sayılır. Hattâ halk dilinde «Ağustostan onbeşi yaz, onbeşi kış» derler ve güz mevsiminin daha da erken başladığını belirtirler. Gerçekten de Ağustos içinde zaman zaman kötü havalar olur ve leylekler gökyüzünde sürüler halinde toplanarak daha sıcak ülkelere uçmak üzere hazırlanırlar. Bu da sonbaharın yaklaştığını bize hatırlatan en açık belirtidir.

Eylül ayı içinde okullar açıldığından okul çocukları için de bir hazırlık devresi başlar. Dolabın en dip köşesinden çantalar, önlükler, formalar ortaya çıkarılır, gözden geçirilir, tamir edilir veya yenilenir. Kışlık ayakkabı, çorap, palto alınır. Okul için gerekli öteberi tamamlanır. Böylece okul başladığı zaman çocuklar hazırlıkları bitmiş olarak yeni ders yılına başlarlar.

Doğan Kardeş okuyucuları tatil başlangıcında kendilerine verilen öğütleri dinlediler ve yerine getirdilerse okul hayatının disiplinine alışmaları pek zor olmıyacaktır. Çünkü tatil günlerini programlı ve düzenli geçirenler hem daha iyi dinlenirler hem de okul disiplininin kazandırdığı iyi alışkanlıkları kaybetmezler. Pek tabiî ki okul devresindeki yaşayış proğramınız, tatil devresindekine pek benzemez. Artık sabahları kalkış saatinizi ve akşamları yatma zamanınızı okulunuza göre ayarlamanız gerekir. Eğer tatilde öğle uykusuna kendinizi alıştırdınızsa bundan da yavaş yavaş vazgeçmelisiniz. Buna karşılık akşamları daha erken yatmaya alışmalısınız. Tatilde belki ele almaya vakit bulamadığınız ders kitaplarınıza da bir göz gezdirseniz ve öğrendiklerinizi tazelemeğe çalışsanız, bu yeni ders yılı için çok faydalı bir hazırlık olacaktır.

Sevgili Doğan Kardeş okuyucuları! Eylül ayında gerek sizler gerek büyükleriniz kış hazırlıklarına başlarken, eve odun kömür, kışlık erzak, giyim eşyası alırken, evinizin sizi yağmura, soğuğa, fırtınaya karşı koruması için gerekli tamirleri veya değişiklikleri yaptırırken sizlere çok sevdiğiniz hayvanlar, bilhassa kuşlar için de bazı kış hazırlıkları yapmanızı hatırlatmak isteriz.

Bunlardan uzaklara uçabilecek kadar kuvvetleri olmayan ve bu yüzden kışı bizim memleketimizde geçirme zorunda kalan bazı kuşlar da vardır. Baharda ve yazın güzel sesleriyle bahçeleri, korulukları şenlendiren bu sevimli varlıklara soğuk kış günlerinde yardım etmekle onlara karşı olan minnet borcumuzu biraz olsun ödeyebiliriz. Fakat bu yardım işi için daha şimdiden hazırlanmamız gerektir. Evinizin rüzgâr ve yağmura karşı siperlik bir yerine kuşlar için bir yemlik yerleştirin. Büyükleriniz size bu işte herhalde yardım ederler.

Kışın ısı derecesi çok defa sıfırın altına düştüğüne göre kuşların 40 dereceden fazla ısı meydana getirebilecek kadar bol kalori almaları yani yaz günlerinden fazla yiyecek bulmaları gerekir. Halbuki aksi gibi de kışın yiyecek bulmak çok zordur. Bir geceyi boş mide ile geçiren bir kuş donarak ölmeye mahkûmdur. Onun için sizlerin kuşlara yiyecek vermeniz onlara karşı büyük bir iyiliktir.

Yalnız kuşlara vereceğiniz yiyecekleri de iyi seçmeniz gerektir. Bazı kuşlar sert tohumları yerler, bazıları ise yumuşak yiyeceklere düşkündürler. Tohum yiyen kuşlar için ayçiçeği, keten, kenevir veya haşhaş gibi yağlı tohumlar serpmeliyiz. Yumuşak yiyecekler seven kuşlar için de çiğ et verebiliriz. Ekmek kırıntıları, hamur veya patatesten yapılmış yiyecekler ise kuşlar için faydalı olmaktan çok zararlıdır. Kuşlar bunları yerlerse hastalanırlar ve çok acı çekerek ölürler. Yaz günleri bahçeye veya balkona kuşlar için su içebilecekleri ve yıkanabilecekleri bir sulak koymak ne büyük bir iyilikse kışın bu o derece ziyanlıdır. Çünkü bazen kuşlar suyu görünce dayanamayıp yıkanmaya kalkışırlar ve arkasından ıslak tüyleri ile soğuk havada fena halde üşürler, hattâ donarlar.

Sizlere kuşlar için birkaç yemlik örneği veriyoruz. Düzgün bir tahta parçasının veya tahta bir kutunun üzerine sık örülmüş hasırdan veya gene tahtadan küçük bir dam yapmak suretiyle bu yemliği her çocuk kolayca meydana getirebilir. Tabiî yemlikleri rüzgâr ve yağmur almayan ve kedilerin ulaşamıyacakları bir yere asmayı da unutmazsınız...

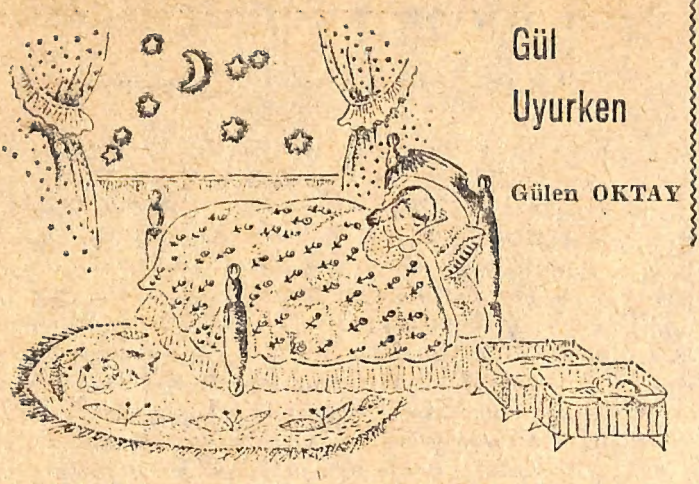

Gül Uyurken

Gülen OKTAY

GECE. Gül yatağında mışıl mışıl uyuyor. Karyolasının az ötesinde bebekleri de beşiklerinde yatıyorlar.

Alt katta, Gül'ün annesiyle babası oturma odasında oturuyorlar. Misafirleri var. Önemli konular üzerinde fikir yürütüyorlar.

Az sonra onların da uykusu gelecek. Misafirler evlerine gidecekler. Anneyle baba yukarı çıkıp Gül'ün odasına bir göz atacaklar sonra onlar da uyuyacaklar.

Evin saçaklarında güvercinler yuva yapmış. Bütün bir dakika durup dinlenmiyorlar ama şimdi yorgun düşmüşler herhalde. Hiç sesleri çıkmıyor. Başlarını kanatlarının altına sokmuşlar, iyice sokulmuşlar birbirlerine. Gül uyurken onlar da uyuyorlar.

Pencereden içeriye ay ışığı süzülüyor. Bir an gözlerini açıyor Gül. Ay çok çok yükseklerde, Upuzun boyunlu zürafalar bile yetişemez ona. Kuşlar da yakalıyamaz. Uçaklar o kadar yükselemezler. Gül tekrar gözlerini yumar. Bütün ev derin bir sessizliğe gömülmüş. Herkes uykuda.

O ne! Mutfakta bir tıkırtı var. Daha çok kemirme sesini andırıyor. Tamam. Minik bir fare deliğinden çıkmış bir köşedeki ekmek kırıklarını kemiriyor. Gül uyurken karnını doyuruyor o.

Bahçede çiçekler kapanmışlar, kelebekler yapraklarla konuşmuşlar, arılar eskisi gibi vızıldamıyor. Hepsi uykudalar

Öte yandan, ateş böcekleri pırıl pırıl parlıyor Yarasalar yere doğru süzülüp tekrar yükseliyorlar. Havuzdaki kurbağalar avazları çıktığı kadar bağırıyorlar. Gecenin karanlığında minik yaratıklar hiç boş durmuyor. Gül uyurken onlar av peşinde koşuyorlar. Caddelerdeki lâmbalar yer yer aydınlatmış ortalığı Bahçe duvarının üstünde bir kedi, yumuşacık tabanlarına basarak kayarcasına, sessiz sessiz ilerliyor Köşebaşında bir bekçi. Gözlerini etrafta dolaştırıp düdüğünü çalıyor. «Ben buradayım rahat rahat uyuyun» diyor herkese

Rüzgâr mis gibi koku getiriyor. Kedi kokluyor, bekçi kokluyor İkisinin de ağzı sulanıyor. Fırından etrafa taze ekmek kokusu yayılıyor Beyaz önlüklü, kocaman beyaz şapkalı adamlar harıl harıl çalışıyorlar. Fırınların kapakları açılıp kapanıyor Sabah kahvaltısına ekmek hazırlanıyor burada

İkide bir sokaklar araba farlarıyla gündüz gibi aydınlanıyor. Bütün gece hiç durmuyor kamyonlar, otomobiller. Şehirlere sebze, meyva, yolcu taşıyorlar. Arasıra gecenin sessizliğini keskin bir ses bozuyor.

Upuzun trenler, uyuyan şehirlerden geçiyorlar.

Tren gecenin karanlığında yol alırken yolcular da uyumaya çalışıyorlar Ama ateşçiler makinistler uyanık. Onlar da uyursa treni kim götürecek! Gül uyurken trenci amcalar iş başında.

Cadde üstündeki eski bir binada büyük bir gürültüyle makineler çalışıyor. Müretttipler sabah gazetelerini basıyorlar. Sabahleyin gazeteci çocuğun eve bırakacağı gazeteler Gül uyurken hazır-

lanıyor.

Artık sabah yaklaştı. Ortalık ağarıyor. Gökyüzündeki yıldızlar sönükleşti. Böcekler, kuşlar ve geceleyin uyanık olan bütün yaratıklar yuvalarına çekildiler. Onlar da Gül gibi uyuyorlar şimdi.

Güneş ısıtmağa başladı ortalığı. Arılar vızıldıyor, çiçekler açılıyor, kelebekler uçuyor. Ama daha Gül kalkmadı.

Güvercinler ötüşüyor. Biri kızın penceresine kondu. Gül gözlerini açınca onun minik pembe ayaklarıyla karşılaştı. Etrafına bakındı. Pencereden içeri süzülen güneş ışınları duvarda oynaşıyor.

Saat çaldı. Etraf birdenbire canlandı. Ayak sesleri, konuşmalar, tıkırtılar başladı.

Anneyle baba kalktılar. Geceleyin çalışanlar da evlerine dönüyorlar.

Mutfaktan gürültüler geliyor. Bir kaynaşma var. Acaba fare mi? Hayır. Mis gibi kızarmış ekmek kokuyor. Anlaşılan kahvaltı hazır.

Gül yataktan fırladı. Elini yüzünü yıkadı giyindi. Herkesi «Günaydın» diye selâmlayıp sofraya oturdu.

Artık günlük hayatın kaynaşması başladı. Her yer canlandı.

Gül uyurken gizli gizli hazırlanan bütün gazeteler, ekmekler, yiyecekler şimdi sokaklarda. Canlı bir kalabalık işyerlerine gitmek üzere duraklarda bekliyor. Gül'lerin bacasından başlıyarak bütün bacalarda keyifli dumanlar tütüyor. Çünkü aydınlık gün başladı. Bütün sofalardan çaydanlıkların uzun mırıltısı duyuluyor. Gecenin sihirli saatlerini güzel bir rüyayla birlikte hatırlayan Gül merakla başlayan günü bekliyor. Geceye güzel saatlerle birlikte girmek için.

Gül uyurken çalışanlar da şimdi rahat bir uykuya dalmışlar. Onların günleri akşamları başlıyor çünkü.

Kim Biliyor'un Cevapları

1. Evet. Baykuşlar. Bazı türler yere yumurtlarlar ve yumurtalarını bıraktıkları oyuğun üstünü çalı çırpıyla örterlerse de buna yuva denilemez. Baykuşların çoğu saksağan, yaban güvercini, leş kargası, tavşan gibi çeşitli hayvanların eski yuvalarına yerleşirler. Oturdukları sürece hiç bir onarım yapmazlar orada. Çoğu ağaç gövdelerindeki, kayalardaki oyuklara veya ev harabelerine yumurtlarlar. Kuşların çoğu kuluçkaya yatmak için yumurtaların tamamlanmasını beklerler. Baykuşlar böyle bir şey gözetmezler. Bu yüzden de yavruların hepsi hemen hemen aynı zamanda çıkmazlar. Baykuşların barınaklarını gözden geçirecek olursanız irili ufaklı yavrular görürsünüz. Ama en ufak olmak hiç iyi değildir. Çünkü diğerlerine yem olmaları da mümkündür. Yavrular, daha kanatları iyice kuvvetlenmeden barınaklarını bırakıp çevredeki çalılıklar, dallar arasına gizlenirler.

2. Vücudumuz saydam değildir. Üstüne düşen ışığın karşı tarafa geçmesine engel olur. Önünüzde, ışık olmıyan yerde, koyu renkli bir leke belirir. Bu lekenin boyu ışık kaynağının yerine bağlıdır. Öğle vakti dışarda durduğunuzu düşünelim. Güneş hemen hemen tam tepededir. Işınların yere ulaşmasını tepeniz, omuz başlarınız ve ayaklarınız önler. Ötekiler kolayca hedeflerine ulaştıklarından gölgemiz kısacıktır. Sabahleyin veya ikindi vakti güneşin gökyüzündeki yükseltisi azdır. Işınlar yere vurmadan önce tepenizden tırnağınıza bütün vücudunuza çarparlar. Çoğu da engellenip kaldıklarından büyük bir kısım güneş alamaz. Önünüzde upuzun bir gölge uzanır.

3. Buzlu limonatanızı elinize alınca, bardağın dış yüzünün soğuk ve nemli olduğunu hissedersiniz. Kabın soğumasını içine konulan buzlu limonatayla açıklıyabilirsiniz ama acaba dışı niçin ıslandı? Bardağa göre, etrafındaki hava sıcaktır. Şimdi bir şeyi hatırlıyalım. Havada daima su bulunur. Biz bunu göremeyiz çünkü buhar halindedir. Hava soğuk bardağa çarpar çarpmaz içindeki su buharı da gözle görülecek hale dönüverir. Minik damlaları bardağın dışına yapışır. İşte ıslaklık da bundan ileri gelir.

DUMANLI ADA: İSLANDA

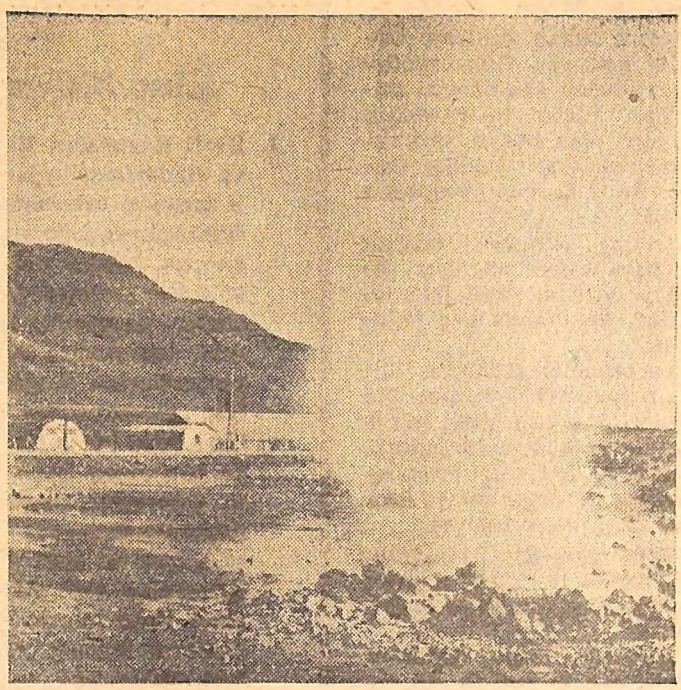

AĞUSTOS ayında, Ahmet, annesi ve babasiyle birlikte bir Akdeniz yolculuğuna çıkmıştı. Gemideki değişik hayat ve uğradıkları limanlarda gezdikleri ve gördükleri yerler Ahmedi yolculuğun ilk günlerinde çok oyalamak ve eğlendirmekle beraber, gitgide kendi yaşında bir arkadaşın eksikliğini duymağa başladı. Aksi gibi de gemideki yolcuların çocukları ya kendinden çok küçük veya fazla büyüktü, bu yüzden onlarla tam bir dostluk kuramıyordu. Fakat Ahmedin sıkıntısı çok uzun sürmedi. Günün birinde, yanaşmış oldukları bir rıhtımdan gemiye binen yeni yolcuları seyrederken gözüne 10 - 12 yaşlarında sarışın, mavi gözlü, uzun boylu bir oğlan çocuğu çarptı. Kendi kendine: «Hah, işte tam bana göre bir arkadaş!» diye söylendi. «İlk fırsatta onunla tanışmalıyım. O zaman bu yolculuk çok daha keyifli geçecek.»

Vapur rıhtımdan ayrılıp denize açılırken bütün yolcular güvertede toplanmışlar geride kalanlara el sallıyorlar, uzaklaştıkça küçülen şehri ve sahili seyrediyorlardı. Ahmet, arkadaşlık kurmak istediği sarışın oğlanın yakınlarında bir yerde durmuş onun da kendisini görmesini ve ilgilenmesini beklemekteydi. Bir aralık onun annesine birşeyler söylediğini duydu ve büyük bir hayal kırıklığına uğradı. Çünkü çocuk, o güne kadar hiç duymamış olduğu değişik, yabancı bir dille konuşmuştu. Demek ki onunla konuşmasına ve arkadaş olmasına imkân yoktu. Ahmet talihine küserek oradan uzaklaşırken birden yanıbaşında bir ses duydu. Birisi ingilizce olarak ona adını soruyordu. Ahmet dönüp baktığı zaman karşısında yabancı oğlanı görünce, heyecandan sanki dili tutuldu. Halbuki okulda biraz ingilizce öğrenmişti ve pekâlâ derdini anlatabiliyordu.

Yabancı oğlan içten bir gülümseme ile elini Ahmedin omuzuna koydu ve sorusunu tekrarladı, sonra da gene ingilizce olarak ilâve etti: «Seninle arkadaş olmak istiyorum, çünkü bu gemide senden başka bana göre arkadaş yok. Fakat ben ana dilimden başka yalnız biraz ingilizce biliyorum. Sen de ingilizce konuşabilir misin?» Bu sözler sırasında Ahmet kendini biraz toparlayabilmişti; «Ben de pek az ingilizce biliyorum» dedi. «Seninle arkadaş olmak isterim. Benim adım Ahmet. Ben Türküm. Sen nerelisin, ismin nedir?» Yabancı çocuk: «Adım Gunnar...» diye cevap verdi. «Ben İslandalıyım. Bu sene ilkokulu bitirdiğim için annem ve babamla Akdeniz ülkelerini gezmek, bizden farklı olan sıcak ülkelerin insanlarını tanımak, yaşayışlarını görmek üzere seyahate çıktık.»

Ahmet «İslanda» ismini duyunca birden bunun neresi olduğunu gözünün önüne getirememişti, daha doğrusu ingilizce konuşmayı yadırgadığından biraz şaşalamıştı. Gunnar bunu farketmiş olacak ki memleketi hakkında bilgi vermek lüzumunu duydu; «Islanda Avrupanın kuzeyinde bulunan büyük bir adadır.» dedi. «İslanda, aslında buzlar ülkesi demektir. Gerçekten de biz Kuzey Atlantik denizinde, kutuplara çok yakın bir yerde bulunmaktayız.» Ahmet birden Avrupa haritasını gözünün önüne getirdi ve İngilterenin daha kuzeyinde bulunan büyük, toparlak ada hayalinde canlandı. Şimdi yeni arkadaşına karşı daha büyük bir ilgi duymağa başlamıştı. Hiç tanımadığı bir ülkeden gelen bu çocuktan herhalde birçok faydalı bilgiler kazanabilecekti. «İslanda kutuplara çok yakın olduğuna göre, sizler herhalde hep karlar buzlar içinde yaşamak zorundasınız değil mi?» diye sordu. Gunnar gülerek: «Hayır,» diye cevap verdi. «Benim memleketim çok kuzeyde olmakla beraber zannettiğin kadar soğuk değildir. Çünkü Golf Stream (Golfstrim) adı verilen sıcak su akıntısı adamızın çok yakınlarından geçer ve iklimini biraz yumuşatır. Bu yüzden bizler Eskimolar gibi buzlar içinde yaşamak zorunda kalmayız.» Gunnar Ahmede Türkiye hakkında da birçok sorular sordu. O da sıcak ülkeler ve orada yaşayan insanlar hakkında bilgi edinmek istiyordu. Ahmet dilinin döndüğü kadar ona Türkiyeyi ve Türkleri anlattı. Konuştukça açılıyor, düşündüklerini ingilizce olarak ifade etmeye alışıyordu. Böylece kısa zamanda iki oğlan çok iyi arkadaş oldular. Gun-

nar Ahmede İslandayı ve oradaki hayatlarını şöyle anlattı:

«Babamın İslanda'da bir çiftliği vardır. Burada özellikle koyun üretiriz. Zaten bizim ülkemiz çok dağlık, kayalık bir yerdir ve tarıma hiç elverişli değildir. Sadece hayvan yetiştirilebilir. Kıyılarda da halk balıkçılıkla uğraşır. Adanın iç taraflarında devamlı olarak karla, buzla kaplı yüksek dağlar, volkanlar vardır. Burada hemen hemen hiçbir bitki yetişmez, ağaç bile yoktur. Bu yüzden insanlar sahile yakın yerlerde yaşarlar. Oralarda bir çok koylar, körfezler, limanlar gemilerin barınmasını sağlar. İslanda'da pek az otomobil fakat buna karşılık pek çok gemi bulunur. Adanın iç taraflarına gitmek için yollar olmadığından ancak at üstünde yolculuk yapılabilir. Fakat bu issız, vahşi adanın bambaşka bir güzelliği vardır, bunu ancak orada yaşayanlar bilirler. İslandanın bir özelliği de Gayzer'lerdir. Bunlar yer altında bulunan sıcak suların büyük bir basınçla yeryüzüne çıkması ve metrelerce yükselerek doğal bir fıskiye meydana getirmesidir. İslanda volkanik bir araziden ibaret olduğundan birçok doğal sıcak su kaynaklarına raslanır ve bunlar da adanın havasını yumuşatmaya yardım ederler. İslandalılar Gayzer'lerden çok iyi istifade etmesini bilmişlerdir. Birçok yerlerde evler bu sıcak sularla ısıtılır. Hattâ gene bu sularla ısıtılan yerlerde sıcak ülkelere mahsus sebze ve meyvalar da yetiştirilmektedir.

İslanda eskiden Danimarkaya bağlı idi, fakat 1944 den beri eğemenliğini kazanmıştır. Başşehri Reykjavik'tir. Burada Norveç diline yakın bir dil konuşulur. Reykjavik şehrinin hava alanı kuzey Atlantik hava seferleri bakımından büyük bir önem taşır, çünkü New York - Moskova arasındaki en kısa hava yolu üzerinde bulunan bir uğrak yeridir. Islandanın endüstrisi tek ürünleri olan balık ve koyun ile ilgilidir. İslandalılar balina avına da çıktıklarından balık yağı ve konservesi yapan fabrikalar başta gelir. Balıkları avlamak için çetin denizle savaşmak erkeğin görevi, tutulan balıkları temizlemek, tuzlamak ise kadınların işidir. Yüzyıllardan beri bu gelenek devam etmektedir.»

Bütün yolculuk boyunca Ahmet ile Gunnar çok iyi arkadaşlık ettiler. Birbirlerine anlatacak pek çok şey vardı. Öyle ki, ayrılmak zamanı gelince ikisi de çok üzüldü.

Ahmet: «Belki önümüzdeki sene okul tatilinde birbirimizi ziyaret edebiliriz.» dedi. Bu fikir Gunnar'ın da çok hoşuna gitmişti: «Sahi ne iyi olur,» diye cevap verdi. «Ben annemle babamla konuşurum, belki gelecek sene seni bize davet ederiz, veya ben size kalmaya gelirim. O zaman birbirimizin vatanını daha yakından tanıyabiliriz.»

Gunnar'dan ayrıldıktan sonra Ahmet uzun uzun bu güzel ve dumanlı adayı düşündü. Orada bir tatil geçirmek çok hoş olacaktı.

Fedakâr köpek
BARRY

Resimde gördüğünüz köpeğe bundan bir süre önce Almanyada Offenbach şehrinde bulunan Hayvanları Koruma Derneği tarafından «Kurtarıcı» madalyası verilmiştir. Fedakâr köpek Barry'nin efendisi, başından geçen olayı şöyle anlatıyor: «Her gece yatağa yatıp, uykum gelinceye kadar kitap okumayı âdet edinmiştim. Geçenlerde gene böyle okuyarak uykumun gelmesini beklerken kalbimin tazlasiyle çarptığını farkettim. Bundan dolayı uykum büsbütün kaçtı. Sabaha karşı çarpıntım daha da artınca, durumumda bir anormallik olduğunu anladım. Birden bunun sebebini de buldum: Havagazı. Herhalde havagazı musluğu açık kalmış ve odam bu öldürücü gaz ile dolmuştu. Hemen kalkıp musluğu kapamak istedim. Fakat kendimde artık o kuvveti bulamadım. Havagazı musluğuna kadar olan beş adımlık yolu aşacak halim kalmamıştı. Boş bir çuval gibi yere yuvarlandım ve kendimi kaybettim. Tekrar kendime geldiğim zaman sadık köpeğim Barry'nin yüzümü yaladığını ve büyük bir gayret sarfederek beni sürüklediğini farkettim. Birden onun da kuvveti kesildi ve o da cansız gibi yere yuvarlandı. Fakat ben artık sürüne sürüne havagazı musluğuna ulaşabildim ve onu kapattım. Böylece Barry ve ben mutlak bir ölümden kurtulduk. Sonradan hatırladım ki, benim çarpıntı yüzünden uyuyamadığım gece Barry'de de bir huzursuzluk vardı. Yattığı yerde bir türlü rahat edemiyor, durmadan yer değiştiriyor, arada bir de benim yatağıma kadar gelerek bana ön ayaklarını uzatıyor ve sonra odanın kapısına gidiyordu. Fakat ben kendimle o kadar meşguldüm ki, köpeğimin bu yalvarışlarına hiç önem vermedim. Köpek yerde yattığından ve havagazı hafif yükseldiğinden, o benden daha az zehirlenmişti. Bu yüzden ben bayıldığım zaman o daha kendinde idi ve benim ayılmama ve musluğa ulaşmama yardım edebildi. Böylece Barry beni ölümden kurtarmış oldu.»

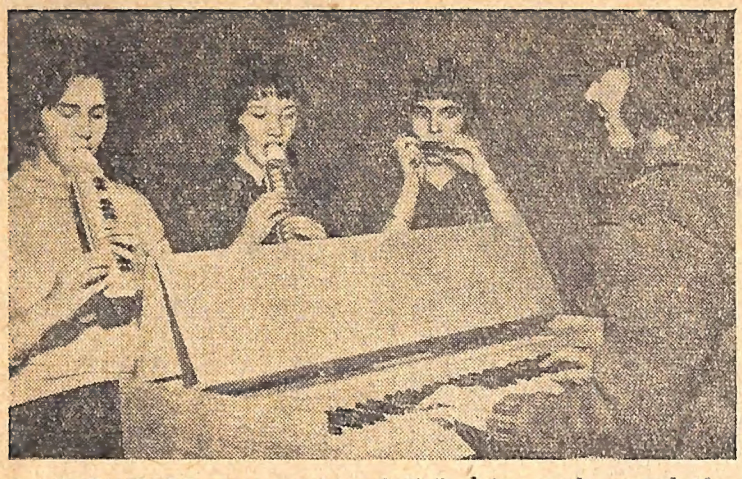

Gençler İçin Müzik

S. Türkiş NOYAN

DEVRIMIZDE en yaygın müzik âletlerinden biri şüphesiz ki ağız armonikası ve akordeon'dur. Özellikle gençler taşınması ve çalınması kolay olan bu âletleri gezilerde ve aralarında yaptıkları toplantılarda yanlarına almayı ve halk şarkıları, marşlar veya dans müziği çalarak neşeli bir hava yaratmayı, arkadaşlarını eğlendirmeyi çok severler. Çok defa bunları çalanlar notaları bile adamakıllı bilmezler. Biraz müzik kabiliyeti ve biraz çalışma bütün havaları hoş bir şekilde çalabilmek için kâfidir. Ağız armonikasında çok zor parçaları büyük bir ustalıkla çalan, minicik âletlerden hiç umulmadık sesler çıkarabilen sanatkârlar da vardır.

Ağız armonikası ve akordeon aslında farklı görünüşte olmakla beraber her ikisi aynı esaslara dayanılarak yapılmışlardır. Her iki âlet küçük ince madenî dillerin hava akımından titreşerek ses çıkarması esası üzerine kurulmuştur. Yalnız ağız armonikasında bu hava akımını insanın nefesi yaratır. Akordeon'da ise bir nevi körük tertibatı vardır. Âleti iki elimizle açıp kapadıkça bu körük ufak deliklerden hava emer veya üfürür; bu suretle içerideki madenî diller titreşir ve ses çıkar. Seslerin değişik olması bu madenî dillerin kalınlıkları ve boyları ile ilgilidir. Âletlerin eskiden tahtadan yapılan kısımları şimdi «bakalit» adı verilen suni bir maddeden yapılıyor ve bu da sesi çok daha güzelleştirmiştir. Dünyanın en büyük armonika fabrikalarından biri Almanyada, Karaorman dağlarına yakın Trossingen şehrinde bulunmaktadır. Burada her sene aşağı yukarı 21 milyon ağız armonikası yapılır ve bütün dünyaya gönderilir. Bu müzik âletlerinin yapılmasında makinanın çok az yeri vardır Bütün parçalar fabrikada çalışan işçilerin becerikli elleri tarafından birbirine eklenir. İşçilerin de pek çoğu kadındır. Seslerin berrak ve kusursuz çıkması için işçiler büyük bir dikkat ve itina ile çalışmak zorundadırlar. Hele akordeon'un kalın sesleri özel bir maharet ister. Son zamanlarda Trossingen fabrikasında tıpkı ağız armonikası gibi üflenerek çalınan fakat daha değişik sesler çıkaran yeni bir âlet daha yapılmaktadır. «Melodica» adı verilen ve çalması kolaylıkla öğrenilen bu âlet bizim memleketimizde de yayılmaya başlamıştır. Trossingen şehrinde gençler sık sık bir araya gelerek müzik saatleri tertip ederler ve böylece hem boş saatlerini değerlendirmiş hem de güzel bir vakit geçirmiş olurlar. Trossingen gençlik orkestrası kendi şehirlerinde yapılan müzik âletlerinin en güzel reklâmıdır. Doğan Kardeş okuyucularının da kendi aralarında müzik toplulukları kurmalarını, san'at kabiliyetlerini geliştirmek için birbirlerini teşvik etmelerini candan dileriz.

BULMACANIN CEVAPLARI

SOLDAN SAĞA:

1 — Tokyo, Es. 2 — Ak, Ren. 3 — Alâka. 4 — Fırın, lâ. 5 — Ur, Lâ. 6 — Naci. 7 — Kalem. 8 — En. 9 — Alan, iki. 10 — As, iç. 11 — Yak, 12 — Okul, Sis.

YUKARDAN AŞAĞIYA:

1 — Tayfun, Radyo. 2 — Ok, Irak, Ak. 3 — Ar, Caka, Ku. 4 — Lı, İl, Na. 5 — Oran, Eee, Su. 6 — Ek, Limni. 7 — En âlâ, Kili. 8 — Keçiç.

KARAGÖZ OYNUYORUZ

Aferin şu kızlara!

Karagözcük — Bugün bizim kulübe biliyor musunuz kim geldi babacığım?

Karagöz — Kim geldi yavrum.

Karagözcük — Öğretmenimiz...! Bizi göreceği gelmiş de.

Karagöz — Peki ama nereden bilmiş sizin bir kulüp kurduğunuzu?

Karagözcük — Doğan Kardeş'te okumuş.

Karagöz — Ne iyi bir kadın şu sizin öğretmeniniz.

Karagözcük — O bir tanedir, bir tane. Hepimiz onu çok severiz.

Karagöz — Kimbilir ne kadar sevinmişsinizdir.

Karagözcük — Çok sevindik babacığım çok, âdeta düğün bayram ettik.

Karagöz — Ne kadar kaldı aranızda?

Karagözcük — Tam üç saat.

Karagöz — Oo, öyleyse bütün marifetlerinizi göstermişsinizdir ona.

Karagözcük — Hem de nasıl!

Karagöz — Bari beğendi mi?

Karagözcük — Bayıldı, bayıldı. Aferin çocuklar, dedi, tatilinizi çarçur etmemişsiniz, hem vücudunuz, hem de kafanız için faydalı işler yapmışsınız, dedi. Hepimizi ayrı ayrı tebrik etti.

Karagöz — Neler gösterdiniz bakayım?

Karagözcük — Dur size programımızı anlatayım: İlk önce, kız-erkek koro halinde halk türküleri söyledik, çok beğendi. Aferin, iyi çalışmışsınız dedi.

Karagöz — Demek sizin bir koronuz da var. Ben bunu bilmiyordum.

Karagözcük — Ayşe'nin dayısı konservatuvarda müzik öğretmeni imiş. Bize haftada iki gün geldi ders verdi, halk türkülerini öğretti. Öğretmenimiz de o kadar hoşlandı ki, inşallah okul açılınca, siz de bütün sınıfa bu türküleri öğretirsiniz, dedi. Sonra arkasından halk oyunları oynadık. Zeybek, bar, halay, horon. En sonunda da bir voleybol maçı yaptık, biz erkekler kızlara karşı oynadık.

Karagöz — Hangi takım yendi?

Karagözcük — Ah orasını hiç sorma babacığım.

Karagöz — Galiba kızlara yenildiniz.

Karagözcük — Öyle babacığım öyle, kızlara yenildik.

Karagöz — Aferin şu kızlara öyleyse.

Karagözcük — Sen de mi onlardan yanasın?

Karagöz — Ben ne kızlardan yanayım, ne de erkeklerden. Ben yalnız çalışanlardan yanayım.

Karagözcük — Yerden göğe kadar hakkın var babacığım. Kızlar bizden daha çok çalışıyorlar.

Karagöz — Gördün mü bak çalışanlar daima kazanır.

Karagözcük — Öğretmenimiz de, kızları tebrik ederken erkekler darılmasın ama, bu kızlar yaman, dedi. Bari kızlardan bir güreş takımı da kursak da dünya şampiyonluğunu yine kazansak diye de alay etti.

Karagöz — Hiç de alay etmemiş, çok acı bir gerçeği size anlatmak istemiş. Baksana güreşte bile boyuna yenilip duruyoruz. Dünya şampiyonluğunu kaybettik. Neden? Çünkü diğer milletler daha iyi, daha sürekli, daha bilgili çalışıyorlar da ondan bizi geçtiler, böyle. Hani bu yenilgilerden ders alıp da biraz düzenli çalışmasaydık Balkan şampiyonluğunu kazanamazdık.

Karagözcük — Çok acıklı doğrusu.

Karagöz — Böyle üzülmekle işler düzelmez. Herşeyin nedenini aramalı. Bir şeyin nedeni bilinirse o vakit çözümü de kolaylaşır. Bizim baş derdimiz, tembellik yavrum.

Karagözcük — Öğretmenimiz de aynı şeyi söyledi babacığım. Meselâ takıntıları olan birçok kardeşlerimiz uzun tatil aylarında hiç derslerine çalışmamışlar, şimdi etekleri tutuşmuş.

Karagöz — Gördün mü bak, her işimizde bu böyle. Her zaman son dakikada aklımız başımıza geliyor.

KİM BİLİYOR?

1. **Kuşlar arasında yuva yapmıyanı var mıdır?**
2. **Gölgeniz niçin bazen uzun, bazen de kısadır?**
3. **İçine buzlu limonata konulan bardağın dışı niçin buğulanır?**

Cevapları Sh. 7 de

Ahmet bağırıyordu:
«Kaç Kasırga, kaç!»

KASIRGA

MİNİK tilkinin hayatı. Heyecan, korku, yaşamak için sonsuz bir çabalama.

Minik tilkinin karnı hep açtı. Zaten ömründe hiç doymamıştı ki! İndeki dört yavrunun en küçüğüydü. Ana ne zaman yiyecek getirse, o, kaptığı ilk lokmayla kalırdı. Daha göz açıp kapamaya kalmadan ötekiler silip süpürürlerdi her şeyi.

O gece yavruyu açlıktan uyku tutmamıştı. Ötekilerden çok önce kalktı. Etrafına bakındı. Ana tilkiyi göremedi. Neden bu kadar geç kalmıştı acaba? Mutlaka çiftçi dayının kümesinden besili bir piliç yakalamak için fırsat kolluyordu.

İnin ağzından içeriye süzülen göz kamaştırıcı ışık, ortalığın iyice aydınlandığını gösteriyordu.

Minik tilki ışığa doğru ilerledi. Etraf derin bir sessizliğe gömülmüştü. Annesini ilk karşılayan kendisi olursa aslan payını alacağı şüphesizdi.

Yuva yüksekçe bir tepenin üstündeydi. Çalılar, ağaçlar ve kayalarla çevrilmişti. Etraftan görülmesi hemen hemen imkânsızdı. Yamacın kenarına yürüdü. Çalılıklar arasından aşağıyı gözleriyle taradı. Ovada, kırmızı damlı beyaz bir çiftlik evi, koyu renkli samanlıklar ambarlar, ilk bakışta dikkati çekiyordu.

Birdenbire yukarıdan acı acı köpek sesleri geldi kulağına. Avcılar! Hem de pek yakınında. Tilkiciğin aklı başından gitti. Hemen içeri seğirtti. Ama olan olmuştu. Köpekler tilki kokusunu almışlardı. Dallar çıtırdadı, yapraklar hışırdadı. Avcılar tam yuvanın önüne iniverdiler. Tazı ine doğru atıldı. Başını içeri sokup çılgıncasına havlamaya başladı.

Yavrular tehlikenin ne demek olduğunu biliyorlardı. Düşman inin ağzına kadar sokulmuştu. Yuvanın derinliklerine çekildiler. Tazı onları yakalamak için ileri atıldı ama omuzları sığmıyordu daracık geçitten. Avcılar ertesi gün kazma kürekle gelmeye karar verip ayrıldılar.

Çok geçmeden ortalık yatıştı. Artık yavrular annelerinin neden dönmediğini iyice anlamışlardı. Avcılar ve tazılar tepelerde dolaştıkça gelemiyecekti de.

Ana yuvasına döndüğünde karanlık çökmüştü. İlk defa eli boş geliyordu.

İnin çevresindeki insan kokusu artık yavrularının orada güven içinde oturamıyacaklarını gösteriyordu. Başka bir yere taşımalıydı onları. Fakat onlar sıcacık yuvalarından ayrılmak istemiyorlardı. Sonunda yavruların gönlünü etti Hep birlikte dışarı çıktılar. Ana öne düştü. Ormana doğru olanca hızıyla koşturuyordu. Açlıktan bitkın yavru hep geride kalıyordu. Ana, bir iki defa dönüp onu ötekilerin yanına getirdi. Bir ara, ana yavruyu bulamadı çünkü çok arkada kalmıştı.

Güneş ışınlarını zor geçiren sık ağaçlar arasında kalmıştı. Rüzgârın uğultusundan yakında bir fırtına kopacağı anlaşılıyordu. Yavrunun bildiği tek sığınak indi. Oraya gitse ana mutlaka sabahleyin gelip kendisini alırdı.

Geriye dönerken fırtına başlamıştı Kapkara gökyüzü ikide bir çatallı şimşeklerle aydınlanıyordu. Yağmur kamçılıyordu toprağı sanki. Tilkicik oraya koştu, buraya koştu ama boşuna! Yuvayı bulamadı. Ormanda kaybolmuştu.

Sığınacak bir yer ararken bir kütüğe çarptı. Bir yanı çürümüştü. İçeri girdi. Fırtınanın dinmesini bekledi orada.

Ertesi sabah ovadaki beyaz evin sahibi çiftçi dayı akşamki fırtınanın yaptığı zararı görmek için topraklarını dolaşıyordu. Oğlu Ahmet de yanındaydı. tabiî onun köpeği de peşlerindeydi. Ahmet bir yıl önce çocuk felcine yakalanmıştı. Sağ ayağının kasları çok zayıftı. Ancak demir destekle basabiliyordu o ayağına. Bu yüzden hayli yavaş yürüyorlardı.

Artık yamacı tırmanmışlar koruya girmek üzereydiler. Birden Karabaş havlıyarak kütüğe atıldı. Az sonra da minik tilkiyi ağaç kavuğundan çekip çıkardı. Dişlerini bacağına geçirmişti Ahmet,

«Bırak onu Karabaş, diye avazı çıktığı kadar bağırıyordu. Köpek ağzını açınca, açlıktan baygın düşmüş olan tilki ölü gibi yere uzanıverdi. Çocuk hayvanın kanıyan ayağını görünce,

«Ne olursun babacığım» diye yalvardı. «Bunu eve götürelim, yarasına bakalım.»

Baba oğlunun ayağını kuvvetlendirmeğe hiç çalışmadığını bütün gün bir köşede oturduğunu görerek çok üzülüyordu Böyle bir fırsat çıkmasına çok sevinmişti.

«İyi ama» dedi. «Seni çok uğraştırır. Kafesini temizliyeceksin, besliyeceksin. Ayağı iyileşir iyileşmez de onu gezdirip dolaştıracaksın.» Ahmet her şeyi seve seve kabul ediyordu. Çiftçi sırtından ceketini çıkarıp yavruyu sardı ve sonra da Ahmet'in kucağına verdi. Çocuk günün birinde onun dağları tepeleri aşan rüzgâr gibi bir tilki olacağını kuruyordu. Yeni arkadaşına «Kasırga» adını uygun görmüştü.

Büyükçe bir kutuyu samanla doldurdular: Evin arka kapısının önüne yerleştirdiler.

«Şöyle uygun bir kafes yapacak vaktim oluncaya kadar burada kalsın» dedi ba-

BİR MASAL

MİNİK AYININ GEZİSİ

Nihal Yalaza TALUY

KIRAL Birinci Badi-Badi'nin biricik oğlu Minik Ayı dört ayını bitirince bebeklik çağından çıkmıştı artık. Dünyayı dolaşmak, saraydan başka hayat görmek için can atıyordu. Babası onu yurt gezisine yollamaya karar verdi. Ama dünyayı olduğu gibi öğrenmesi için prens haliyle değil, halktan bir yolcuymuş gibi yola çıkardı. Saraydan sadece Minik'in pek sevdiği arkadaşı kedi Miron'u kattı.

İki yolcu güneşli bir bahar sabahı, heybeleri sırtlarında saraydan çıktılar. Akşama kadar yürüdükten sonra Minik'in henüz pek ince, yumuşak olan tabanları sızlamaya, küçük ayı da topallamaya başladı. Sonunda yol kenarına çöktü.

— Şuradan şuraya bir adım atmam! dedi. Beni dinle Miron; en yakın şatoya girip geceleyelim.

— Şato sahiplerinin Altesi bu kılıkla kabul edeceğini hiç sanmam; diye cevap verdi kedi.

— Yo, bu kadar kötümser olma, Miron dostum. Hem bu, babamın uyruklarını tanımak için bir fırsat olur bana.

Yorgun argın, toz toprak içinde bir şatonun kapısına vardılar, zilin ipine asıldılar. Minik, kapı aralığından onları soğuk soğuk süzen kapıcıya bir kıral oğluna yakışır ağırlıkla:

— Konuksever efendine, iki yorgun yolcunun geldiğini haber ver! dedi.

Adam bir an durdu, gelenleri bir daha süzdü, sonra ne düşündüyse düşündü, kapıyı açtı, onları doğruca şatoya götürdü.

Şato sahibi Senyor Hışımlı ailesiyle birlikte büyük salonda akşam çayı içiyordu. Kapıcıya fena halde kızdı:

— Kimmiş bunlar? Ne diye aldın içeriye?

— Belki efendimizi eğlendirirler dedim de...

Kapıcı Minik'i kaba bir dürtüşle salonun ortasına itiverdi. Hışımlı küçük ayıyı sert bir bakışla süzdü, sonra birdenbire gürültülü bir kahkaha attı.

— Öyle ya, eğlendirirsin bizi... Şu köy köy gezen ayılar çeşitli oyunlar bilirmiş.

Birinci Badi-Badi'nin oğlu bu kadar saygısızlığa dayanamadı:

— Sokakta oynıyan ayılardan değilim. Gerekmezdi ya ama gene de söyliyeceğim size: kıralınız Birinci Badi-Badi'nin biricik oğluyum!

Bu defa salondakilerin hepsi güldü. Uşaklardan biri eline def aldı, başkası da Minik'i sopayla dürtmeye başladı. Ayıcık arkadaşına koştu:

— Sen destekle beni, Miron!

Ama kurnaz kedi, kaba saba Hışımlı'nın kalın kafasına lâf girmiyeceğini anladığı için kurnazlıkla işi idare etmeyi daha uygun buldu. Evin hanımına, çocukların ayaklarına sürtünmeye, yaltaklanmaya başladı. Onlar da sevimli kediciği kucaktan kucağa gezdirip seviyorlardı. Mutfaktan koca bir çanak süt getirttiler.

Minik'in oynamak isteme-

ba. Ben şimdi gidip fırtınanın devirdiği çitleri tamir edeyim.

Bu sırada yavru tilki korkudan yerinden kıpırdıyamıyordu. Etrafındaki garip sesler, kapı gürültüleri, mutfaktaki tencere tıkırtıları aklını başından almıştı. Çok açtı ama verilen acayip yiyecekleri de ağzına koyamıyordu. Bir tesadüf Ahmet tabağındaki piliç artıklarını önüne koymasaydı belki de açlıktan ölecekti. İlkin kendisine yaklaşmak istiyenlere keskin dişlerini gösteriyordu. Ama zamanla Ahmet'e alıştı Onun ellerinin yumuşacık, zararsız olduğunu iyice öğrenmişti. Çocuk kutuyu temizlerken onu serbest bırakırdı. Hemen balkondaki eski kanepenin altına saklanırdı. Topaldı ama yakalanması hayli güçtü.

Bir gün kasırga yine sandalyenin altına girmişti. Ahmet de ayakkabılarını çıkarmış sağ ayağını kuvvetlendirmek için alıştırmalar yapıyordu. Hayvan olduğu yerde durmuş büyük bir dikkatle çocuğun ayaklarına bakıyordu Birden ileri atılıp bir parmağına hafifçe dokundu. Çocuk sıçradı. Ne olduğunu anlıyamamıştı. Sonra bağıra bağıra mutfağa başladı Kasırga sevinçli sesler çıkararak seke seke kaçan çocuğun peşine düştü. Bu oyun öyle heyecanlandırmıştı ki onu, eski çekingenlik ürkekliğinden eser kalmamıştı.

Bu, çocukla yeni dostunun oynadıkları tatlı oyunların ilkiydi. Hayvanın akıllara durgunluk veren kurnazlıkları bütün ev halkını eğlendiriyordu. İyi besleniyordu. Kısa zamanda serpildi. Gelişti. Yaraları çoktan geçmişti. Ahmet boynuna bir tasma bağlayıp arasıra yürüyüşe çıkarıyordu. Bir gün ormana doğru gittiler. Hayvan ağaçları görünce kendini bağlıyan ipten kurtulmak için çırpınmaya başladı. Çocuk eve getirinceye kadar epeyce güçlük çekti. Ondan sonra, ne zaman ormana yaklaşsalar hep aynı şeyi tekrarladı.

Bir gün Ahmet'in annesi, hayvanı istemediğini açıkça söyleyiverdi. «Ev artık hayvanat bahçesi gibi kokmağa başladı. Ya tilkiyi salıverin ya da ilk önce tasarladığınız gibi bahçede bir kümes yapın.»

Hemen kümes yapıldı. Bahçenin en yüksek yerindeydi. Orman görünüyordu oradan. Üstelik tavukların kümesine de yakındı. Her sabah semiz tavukların önünden geçip ilerideki çalılığa gidişlerini ağzı sulanarak seyrediyordu

Yaşlı horoz Kasırga'nın yerinden çıkamıyacağını biliyordu. Onu deli etmek de çok hoşuna gidiyordu. Önünden geçerken tel kafese iyice yaklaşıp kanatlarını çırparak «ku-ku-ri-ku!» diye ötmeden yoluna gitmezdi.

İşin daha kötüsü Kasırga'nın tabağından dökülen yemek kırıntılarını da gagalamayı ihmal etmezdi. Bu sırada tilki olanca gücüyle kapıya atılır fakat dişleri sert tellerle karşılaşırdı. Kapının menteşeleri zorlana zorlana gevşiyordu. Kasırga bu arada serbestçe ormana dalacağı günü nasıl iple çekiyorsa bu hayvanı ele geçirmeyi de öyle dört gözle bekliyordu.

Bir defasında horoz gagasını kümese sokacak kadar ileri gitti. Kasırga yine kapıya saldırdı. Bu defa menteşeler gevşedi. Bir dakika sonra tilki kendini dışarıda buldu. Horoz olanca gücüyle seğirti. Kasırga da peşinden. Tavuklar bağrışa çağrışa dört bir yana dağıldılar.

Gürültüyü çiftliktekiler de duyup dışarı fırlamışlardı. Bu sırada tilki horozu yakalamış ormanın yolunu tutmuştu bile. Ahmet topallıya topallıya epeyce arkasından gitti. Durmadan çağırıyordu onu. Ama hayvan bir defa serbest kalmıştı. Dönmeğe hiç niyeti yoktu.

Ormana daldı. Oturup güzelce karnını doyurdu. Bu yeni hayatına iyi bir başlangıç oldu. Zira günlerce aç dolaşması gerekecekti. Açlıktan kıvranırken bile halinden memnundu. Hürdü. Yavaş yavaş yiyeceğini bulmayı öğrenecekti nasıl olsa.

Kışla birlikte tüfek sesleri köpek havlamaları da geldi. İlkin uzaktaydılar. Ancak bir köpek sürüsünü peşinde görünce kendisini yakalamağa çalıştıklarını anladı.

Ömründe ilk defa böyle bir şeyle karşılaşıyordu. Gençti, kuvvetliydi. Sonra çok da kurnazdı. Kimse başa çıkamazdı onunla Köpekleri şaşırtmak için türlü türlü hileler yapıyor, onlarla oyun oynuyordu adeta. Kokusunu kaybettirmek için

bir ara suya atladı. Böylece nefes alacak zaman kazandı.

Bunlar iyi terbiye edilmiş köpeklerdi. Vazgeçmediler takipten. Kokuyu kaybedince dağılıyorlar, her biri bir tarafı araştırıyor koklıya koklıya mutlaka izi ele geçiriyorlardı. Sonra da olanca hızlarıyla hayvanın peşine düşüyorlardı. Artık Kasırga da işin ciddi olduğunu anlamıştı. Canını kurtarmak için koşuyordu.

Köpekler öyle aralıksız havlıyorlardı ki, Ahmet ne olduğunu merak etti. Sokak kapısını açıp etrafına bakınmağa başladı

Bu sırada Kasırga ormandan çıkmıştı. Av köpekleri sürüyle peşinden geliyordu. İki saattir bir dakika durmamıştı. Artık ayaklarının ağırlaştığını hissediyordu. Canını dişine takmış çabalıyordu. Bir araçiftliğe doğru atıldı. Sevgi, şefkat, sıcacık bir yuvayı orada bulmuştu. Son kurtuluş çaresi yine oradaydı.

Onu görünce Ahmet seslendi. Ama aldırış etmedi. Can derdindeydi şimdi. Bahçedeki devrilmiş ağacın yanından geçerken aklına güzel bir kurnazlık geldi. Küçükken yattığı kutunun durduğu kısmı geçerken iyice yorulmuş, köpekleri de yaklaşmıştı. Ahmet, «Kaç Kasırga, kaç» diye bağırıyordu Samanlığın etrafını iki defa dolaştı Geniş bir daire çizerek etrafa kokusunu bıraktı. Devrilmiş ağacın üstünden ileriye fırladı. Doğruca kendini ırmağa attı.

Köpekler kokuyu izliyorlardı. Onlara göre tilki avuçlarının içindeydi. Ama gittikleri iz dönüp dolaşıp aynı yere getirdi onları. Devrilmiş ağaca vardılar yine. Artık tilkinin kendilerini aldattığını iyice anlamışlardı.

Tilkinin kaçışını seyrederken Ahmet'in yüreği ağzına gelmişti Hayvanın ilk imtihanını başarıyla vermesine çok sevinmişti.

Gecenin keskin ayazında incecik pijamalarla duruyordu. Birden titrediğini farketti. Sağ ayağı da sızlıyordu. Bir eksiklik hissetti. Öyle ya demir destek yoktu ayağında. Evden onsuz çıkmıştı.. Evden onsuz çıkmıştı. Demek ki, o olmadan da yürüyebiliyordu artık!

Sağ ayağını her yere basışında nasıl olup da bu kadar kuvvetlendiğine şaşmaktan kendini alamıyordu. Yürüyüşler ve Kasırga'yla oynamalar iyi gelmişti ona. Tabiat Kasırga'nın ayağını iyileştirdiği gibi onunkini de iyileşiyordu demek. Yakında belki o da Kasırga gibi koşabilecekti.

BUNLARI BİLİYOR MUYDUNUZ?

YAZIN DENİZDEN ÇIKINCA NİÇİN SERİNLERİZ?

— **Bunu kolayca anlıyabilmek için, şöyle bir deney yapalım ilkin: Bir fincan tabağı alın. Bir yerine iki damla alkol, diğer bir köşesine de bir iki damla su damlatın. Hangisi daha önce buharlaştı acaba? Alkol değil mi? Şimdi de elinizin üstüne biraz alkol, ötekine de biraz su damlatın.**

Nasıl? Ne diyorsunuz? Alkollü eliniz iyice serinledi değil mi? Şaşılacak birşey yok bunda. Bir sıvı buharlaşırken mutlaka çevresinden ısı alır. Bu fizik kuralını bildikten ve rüzgârın da buharlaşmayı hızlandırdığını göz önüne getirdikten sonra asıl sorunun cevabını kolayca verebiliriz artık.

Denizden çıkınca rüzgâr yaş vücudumuza çarpar ve buharlaşmayı çabuklaştırır. Üstünüzdeki deniz suyu buhar olup havaya karışabilmek için vücudumuzun sıcaklığından faydalanır. Rüzgârın hızlandırdığı buharlaşma sırasında siz de serinlersiniz.

ŞİMŞEK NE İŞE YARAR?

Tabiatta herşeyin bir faydası vardır. Şimşek de ortalığı birdenbire aydınlatıveren bir çeşit şenlik fişeği değildir. Çok önemli bir iş yapar. Gökyüzünde çatallı şimşekler belirince, meydana gelen yüksek elektrik enerjisi havadaki serbest azotu, nitrat denilen azotlu tuzlara çevirir. Nitratlar bitkilerin topraktan aldıkları belli başlı besinlerdendir. Nitratlar yağmurla yeryüzüne inerler.

Tıpkı insanlar gibi bitkilerin de çeşitli besinlere ihtiyacı vardır. Nasıl ev hanımı türlü türlü yemekler hazırlarsa, çiftçiler de toprağı alt üst edip, gübrelerler.

Şimşeğin de bitkilerin büyüyüp gelişmesine yardım ettiğini unutmıyalım.

BİR MASAL

MİNİK AYININ GEZİSİ

Nihal Yalaza TALUY

KIRAL Birinci Badi-Badi'nin biricik oğlu Minik Ayı dört ayını bitirince bebeklik çağından çıkmıştı artık. Dünyayı dolaşmak, saraydan başka hayat görmek için can atıyordu. Babası onu yurt gezisine yollamaya karar verdi. Ama dünyayı olduğu gibi öğrenmesi için prens haliyle değil, halktan bir yolcuymuş gibi yola çıkardı. Saraydan sadece Minik'in pek sevdiği arkadaşı kedi Miron'u kattı.

İki yolcu güneşli bir bahar sabahı, heybeleri sırtlarında saraydan çıktılar. Akşama kadar yürüdükten sonra Minik'in henüz pek ince, yumuşak olan tabanları sızlamaya, küçük ayı da topallamaya başladı. Sonunda yol kenarına çöktü.

— Şuradan şuraya bir adım atmam! dedi. Beni dinle Miron; en yakın şatoya girip geceleyelim.

— Şato sahiplerinin Altesi bu kılıkla kabul edeceğini hiç sanmam; diye cevap verdi kedi.

— Yo, bu kadar kötümser olma, Miron dostum. Hem bu, babamın uyruklarını tanımak için bir fırsat olur bana.

Yorgun argın, toz toprak içinde bir şatonun kapısına vardılar, zilin ipine asıldılar. Minik, kapı aralığından onları soğuk soğuk süzen kapıcıya bir kıral oğluna yakışır ağırlıkla:

— Konuksever efendine, iki yorgun yolcunun geldiğini haber ver! dedi.

Adam bir an durdu, gelenleri bir daha süzdü, sonra ne düşündüyse düşündü, kapıyı açtı, onları doğruca şatoya götürdü.

Şato sahibi Senyor Hışımlı ailesiyle birlikte büyük salonda akşam çayı içiyordu. Kapıcıya fena halde kızdı:

— Kimmiş bunlar? Ne diye aldın içeriye?

— Belki efendimizi eğlendirirler dedim de...

Kapıcı Minik'i kaba bir dürtüşle salonun ortasına itiverdi. Hışımlı küçük ayıyı sert bir bakışla süzdü, sonra birdenbire gürültülü bir kahkaha attı.

— Öyle ya, eğlendirirsin bizi... Şu köy köy gezen ayılar çeşitli oyunlar bilirmiş.

Birinci Badi-Badi'nin oğlu bu kadar saygısızlığa dayanamadı:

— Sokakta oynıyan ayılardan değilim. Gerekmezdi ya ama gene de söyliyeceğim size: kıralınız Birinci Badi-Badi'nin biricik oğluyum!

Bu defa salondakilerin hepsi güldü. Uşaklardan biri eline def aldı, başkası da Minik'i sopayla dürtmeye başladı. Ayıcık arkadaşına koştu:

— Sen destekle beni, Miron!

Ama kurnaz kedi, kaba saba Hışımlı'nın kalın kafasına lâf girmiyeceğini anladığı için kurnazlıkla işi idare etmeyi daha uygun buldu. Evin hanımına, çocukların ayaklarına sürtünmeye, yaltaklanmaya başladı. Onlar da sevimli kediciği kucaktan kucağa gezdirip seviyorlardı. Mutfaktan koca bir çanak süt getirttiler.

Minik'in oynamak isteme-

mesine kızan Hışımlı:

— Dur inatçı ayı, ben seni oynatmanın çaresini bilirim! dedi, başuşağa yavaşça bir şeyler söyledi.

Az sonra salona kalın bir saç getirdiler, üzerinde yanan kömür parçaları vardı. Uşak Minik ayıyı kaldırıp saçın ortasına dikti.

— Oyna bakalım!

Tabanları yanan ayıcık saçtan atladı, salonun ortasında badi badi zıplayıp sıçramaya koyuldu. Bunu öyle beceriksizce yapıyordu, hali o kadar gülünçtü ki oradakilerin gülmekten gözleri yaşardı. Herkesten çok gülen Minik'in arkadaşı Miron'du...

Sonunda soluksuz yere yuvarlanan Minik'i Hışımlı'nın emriyle şatonun mahzenine kapattılar. Küçük prens yaş, pis kokan bir hasır yatağa uzanmış, kendi kendine konuşuyordu:

— Halim ne olacak şimdi? Yapayalnızım burada... Biricik dostum Miron'dan beklemezdim bunu... Hâlâ da onun gerçekten hain olduğuna inanamıyorum.

— Evet, asla inanmayın Altes!

Minik karanlıkta Miron'un ışıl ışıl yanan gözlerini seçti.

— Sizi kurtarmak için kurnazlığa başvurdum. Burası şatonun hapishanesi. Başgardiyanın cebinden anahtarı çalıp girdim buraya... Çabuk kaçalım!

İki arkadaş konuksever Senyor Hışımlı'nın şatosundan arkalarına bakmadan kaçtılar. Küçük prens dünyayı görmekten vazgeçti; öğrendiği şeyler yetmişti ona... Bir an önce saraya dönmekten başka şey düşünmüyordu. Ama kapkara gecede ormandan yürümek zordu... Üstelik Minik'in yanmış tabanları yara bere içinde idi. Gel gelelim kimsenin kapısını çalmaya cesaretleri yoktu

— Dışarda yatmak daha az tehlikeli, dedi Miron.

Minik ona hak verdi. Yürüdüler. Bir ırmak kenarında Minik sızlayan ayaklarını suya daldırmışken ormandan çıkan ihtiyar bir kadınla on, oniki yaşında küçük bir kız onlara yaklaştı.

— A, bir ayı yavrusu, büyük anne! Ne cici şey... diye bağırdı küçük kız.

İhtiyar kadının dikkatini Minik'in sevimliliğinden çok yaralı ayakları çekti. Yanına çömeldi.

— Vah zavallı hayvancık, dur sarayım yaralarını yoksa yürüyemezsin sen bu halinle.

Koluna asılı sepetten kokulu, irice birkaç yaprak çıkardı, ayıcığın tabanlarına bağladı. Minik nasıl teşekkür edeceğini bilemiyordu. Miron hemen nineye sokuldu, nasıl yorgun olduklarını, yatacak yerleri olmadığını acıklı acıklı anlattı. İhtiyar kadın:

— Biz fakir oduncularız; kulübemiz pek büyük değil ama sizin gibi iki yolcuyu barındırabiliriz, dedi.

Hep birlikte kulübelerine gittiler. Minik, yatacak yer bulmaktan çok dünyada yalnız kötülerin değil iyi yaratıkların da bulunuşuna seviniyordu.

Sabah iyi yürekli oduncu ailesinden ayrılırken nine onlara yolluk olarak Minik'e bir kutu bal, Mirona da bir testi dolusu süt verdi. Minik, Hışımlı'dan öç almaya, bu sevimli insanların da iyiliğini unutmamaya içinden söz verdi.

Birkaç gün sonra, akşam üzeri oduncu ailesinin kapısı çalındı. Kapıyı açan küçük kız şaşkınlıktan bir çığlık attı. Karşısında, boynunda prenslik işareti altın kordonla misafir ettikleri küçük ayı duruyordu. Gülümsiyerek bal verdikleri kutuyu kıza uzattı:

— Kutunuzu boş getirmedim. Buyrun.

Kutu öylesine ağırdı ki küçük kız tutamadı, yere bırakmak zorunda kaldı: İçi altın doluydu!

Senyor Hışımlı da haketti̇ği mükâfatı aldı. Kıral Birinci Badi-Badi ona yaldızlı bir davetname göndererek sarayına çağırdı. Başka şato sahiplerinin çağırılmadığını öğrenen Hışımlı pek kurumlandı, sevine sevine saraya koştu.

Kıral onu taht salonunda kabul etti. Yanında... Hışımlı korkunç bir düş gördüğünü sandı... Evet, tahtın basamağından ona doğru, şatosunda tartaklayıp oynattığı küçük ayı iniyordu. Ayıcık tatlı, yumuşak bir sesle:

— Sarayımıza hoş geldiniz Senyor Hışımlı; sizi davet etmek için babama ben rica ettim, dedi. Canım bu günlerde eğlenmek istiyor. Oyun oynamasını bilir misiniz, Senyor Hışımlı?

Koca taht salonunda, saray kalabalığı içinde, yüzü hiddet, utançtan yemyeşil olmuş Hışımlı oflaya puflaya, terden sırsıklam olana kadar tepindi durdu. Minik Ayının öcü bu kadarla bitti. Ama Hışımlı şatosuna dönünce müthiş bir sarılığa tutuldu.

Dışarda gördüklerinden faydalanıp faydalanmadığını soran kıral babasına Minik'in cevabı şu oldu:

— Evet, faydalandım. Zengin, şöhretli kimselerin bazan durumlarına göre hiç de iyi yürekli olmadığını öğrendim.

— Ama buna karşılık fakirlerin hallerinden, güçlerinden büyük fedakârlıklar yaptığını da gördüm; diye ekledi akıllı Miron.

UNUTTUNUZ MU ?

«Büyük Yazarlar ve Şaheserleri» ni hâlâ okumadınız mı? Bu son tatil ayını okulda faydalı bilgiler edinmekle geçirmek isterseniz hemen bu kitabı alın. İsteme adresi: «P.K. 1146 - İSTANBUL»

MİKROPLAR NEREDEN GELİYORLAR?

MİKROP veya mikro organizma denilen canlılar, gözle görülmiyecek kadar minik yaratıklardır.

Mikrop denilince mutlaka aklınıza sizi hasta yapan düşmanlarınız geliyor. Şimdilik hastalıkları, bizi zayıf tarafımızdan yakalamaya çalışan hastalık mikroplarını bir yana bırakalım ve sorumuza cevap bulmağa çalışalım.

Acaba mikroplar nereden geliyorlar?

Cevaplandırılması hayli güç! Zaten bilim dünyasında ikı yüz yıldan fazla süren tartışmalara da yol açmış bu soru.

Önce bu alanda çalışmış, iki öncü bilginden söz etmek yerinde olacak. Zira pozitif bilimin iyice kökleşmesini sağlıyan fikirler onların araştırmalarının ürünleridir.

Lazaro Spallanzani adlı İtalyan bilgini bilim dünyasına yepyeni ufuklar açan araştırmalarını onsekizinci yüzyılın ikinci yarısında yapmıştır. Çalışmalarına başladığında hiç değilse mikrop denilen birtakım canlıların bulunduğunu biliyordu. Çünkü kendisinden yüzyıl önce Leeuwenhoek adlı bir Hollandalı kendi yaptığı mikroskopla mikrop denilen minik canlıları keşfetmişti.

Spallanzani'de bu ip ucu üzerinde yürümüş, bunların yağmur suyu dolu fıçılarda, diş kirinde, ekşimiş çorbalarda yaşadıklarını, üreduklerini gözleriyle görmüştü. Bazıları öyle ufaktı ki, 10000 tanesi bir araya gelince ancak bir kum taneciği iriliğini buluyordu. Mikroplara, akla gelen her yerde raslamak mümkündü. Bilginin aklını şöyle bir şey kurcalamaya başlamıştı. Acaba bunlar nereden geliyorlardı? O devirlerde, cevaplandırılması hayli çetin bir soruydu bu.

İlk mikroskoplar, mikropların vücut yapılarını gösterecek nitelikte değildi. Üstelik bugün çok normal karşıladığımız bazı temel bilgiler o zaman birer sırdı daha. Örneğin, bir mikrobun tek başına yaşıyabilen bir tek hücre olduğunu kesinlikle biliyoruz. İşte bu bile büyük bir tartışma konusuydu. Şöyle fikirler ileri sürülüyordu. Minik bir farenin vücudunda milyarlarca hücre vardır. Eğer mikrobun yapısı bu derece basitse yani yalnız bir tek hücreyse, yağmur suyundan veya ekşimiş çorbadan meydana gelmesi mümkündü. Zaten yapılan deneyler de bunun böyle olduğunu doğruluyordu.

Çorba, içinde canlı hiçbir şey kalmayıncaya kadar iyice kaynatıldıktan sonra bir tarafa bırakılırsa aradan bir hafta geçmeden kokmağa başlıyordu.

Bu sudan alınan bir damla mikroskop altında, işlek bir şehir görünüşündeydi. Minicik canlılar oraya buraya gidip gelmekteydi. Bu deneyler, mikropların kendi kendilerine var oldukları kanısını veriyordu.

Bu, o devirde gerçekten son derece önemli bir problemdi. Nasıl olmasın ki! Mikroskop altına koydukları bir damla suda bile, hemen hiçbir özelliklerini bilmedikleri birtakım canlılarla karşılaşıyorlardı. Üstelik bunlar anasız, babasız kendi kendilerine ortaya çıkıveren yaratıklardı.

Spallanzani, çorbanın canlılar yaratabileceğine inanmıyordu. Hayatın başlıyabilmesi için daha başka sebepler bulunduğu kanısındaydı. Mikroskoplar çok küçük yaratıklardı. Bir büyütücüyle bile zor gözlenebiliyorlardı. O kaynaşma, mutlaka çorbanın içine havadan birkaç yetişkin mikrop düştükten sonra başlıyordu. Ama bunu bir deneyle ortaya koymalıydı. Hayli çetin bir şeydi bu da. İlkin çorbanın için-

deki bütün canlıları öldürmek, sonra da mikropların girmesini önlemek gerekiyordu. Ağzı dar bir şişe bu işe tencereden daha elverişliydi. Kimya deneylerinde kullanılan, cam balonlardan faydalandı çalışmalarında.

İnce balon camını eritip, kabın ağzını istediği gibi sımsıkı kapatması mümkündü.

Hemen işe koyuldu. Cam balonlara çeşitli yiyeceklerden birer parça koydu. Üstlerini su doldurdu. Bunların bazılarını az, bazılarını da daha çok kaynattı. Camı eriterek, bir kısmının ağzını kapattı ve bir rafa koydu. Aradan üç hafta kadar geçti.

Ağzı açık kalan kaplardaki yiyecekler kokmağa başlamışlardı bile. Herbirinden birer damla alıp mikroskopla inceledi. Gördükleri hep aynıydı. Durmadan kaynaşan minik yaratıklar topluluğu.

Acaba ağzını kapattığı balonlardakiler ne durumdaydı? Görünüşlerinden bozulmadıkları anlaşılıyordu. Birini kırdı. Bir damla alıp mikroskop altına koydu. Tahmininde yanılmamıştı bilgin. Sıvıda en ufak bir kıpırdanma bile göze çarpmıyordu. Balon açıldıktan sonra ne olacaktı? Bir süre daha bekledi. Umduğu çıktı. Sıvı kokmağa başladı. Yine mikroplar kaynaşıyordu mikroskobun camında.

Artık Spallanzani'nin en ufak bir şüphesi kalmamıştı. Ancak dışardan mikrop girince bozuluyordu çorba. Böylece çorbanın canlıların üremesine uygun bir ortamdan başka bir şey olmadığını meydana koymuştu. Fakat diğer bilginler onun bu buluşunu kabul etmeğe yanaşmı-

yorlardı Çünkü o devirde, bugün bilimin temel taşları sayılan önemli bilgiler hakkında kesin bir fikirleri yoktu. Örneğin, havanın ne olduğu bilinmiyordu. Yalnız bilginler hayat için temiz hava gerektiğini gözlemleriyle bulmuşlardı. Belki de kaynama balondaki havanın hayat için gerekli elemanlarını öldürüyordu.

Mikrop konusunda bir türlü uzlaşamıyorlardı. Anlaşmazlıkları bir yüzyıl daha sürdü.

Bütün bu çekişmelere son veren büyük Fransız bilgini Louis Pasteur oldu. Çalışmalarına doğrudan doğruya mikropları incelemekle başlamıştı.

Pasteur, Spallanzani'nin haklı olduğu kanısındaydı. Bunu ispatlıyabilmek için de izinde yürüdüğü bilgininkinden daha iyi bir sonuç alabileceği bir deney yapmağa çalışıyordu. Cam balonlara mikrop sokmadan temiz hava vermenin yollarını araştırıyordu.

Sonunda bunu da buldu. Balonların boyunlarını alevde ısıtıp uzattı ve kıvrık tüpler haline soktu.

O da Spallanzani gibi çeşitli maddelerden çorbalar yaptı. Bunları iyice kaynattı. Balonlar soğurken bir yandan da temiz hava verecekti. Havadaki mikropların uzun kıvrık borunun çeperlerine yapışacağını hesaplamıştı. Fikirleri iyi sonuçlar verdi. Özel balonlarda çorbaları kaynatıyor, sonra da içlerine temiz hava veriyordu, ama çorbalara hiçbir şey olmuyordu. Deneyini Fransız bilginlerinden meydana gelmiş bir topluluk önünde de yaptı. Böylece bu konudaki tartışmalar son buldu.

Pasteur'un bu deneyinin bazı eksik tarafları vardı. Çünkü mikropların bazıları spor denilen üstleri sert birtakım toplar haline dönerler. Sporlar yalnız kaynatmakla yokolmazlar. Bunun için basınç altında kaynatılmaları yani bir düdüklü tencere gereklidir. Bir bakıma, Pasteur'un şanslı olduğunu söyliyebiliriz. Mikrop sporlarının barınmadığı sıvılarla inceleme yapması aksilikler çıkmasını önlemiştir.

Yine bugün, Lecuwenhock'un dediği gibi mikropların her yerde, toprakta, göllerde, sularda, havadaki toz parçalarında bulunduğunu kesin olarak biliyoruz. Spallanzani ve Pasteur'ün fikirlerinin doğruluğunu tartışacak hiç kimse yok bugün. Diğer bütün canlı varlıklar gibi mikropların da ana babaları vardır. Yani mikroplar ancak mikroplardan ürerler.

Ölüm Treni

Anlatan:
S. Türkis NOYAN

NEW York'a giden Ekspres treni saat üçe doğru Rochester istasyonundan ayrıldı. Diesel lokomotifini işleten makinist Fred Young makina dairesine giren arkadaşı Charles Wilton'a dönerek: «Bugün hava çok tuhaf. Sanki bir fırtına çıkacakmış gibi geliyor bana.» diye söylendi. Wilton: «Evet,» diye başını salladı. «Zaten ben de sana onu söylemeğe geldim. Demin istasyon şefi tren kalkarken bana seslendi, bu tarafa doğru bir hortum geliyormuş.» Fred Young: «Öyle mi? O halde sen etrafı gözetle. Hortumun yaklaştığını farkedersen bana haber ver!» dedi. Bir yandan da trenin hızını arttırıyordu. Tren şimdi saatte 120 km hızla ilerlemekteydi.

Birden makine dairesindeki iki adamın da kalbi duracak gibi oldu. Tam karşılarında, âdeta tren yolu üzerinde, kendi etrafında dönen sallanır bir sütun halinde korkunç hortum yükseliyordu. Wilton: «Eyvah mahvolduk,» diye kekeledi ve pencerenin önündeki taburenin üzerine çöktü. Fakat Fred Young kendini hemen toparlamıştı. Sakin bir sesle: «Hayır,» dedi. «Sen istersen gerideki vagona geç veya olduğun yerde iyice tutun. Ben hortumun içinden son sür'atle geçeceğim. Bizi kurtarabilecek tek yol budur.»

Makinist Lokomotifin hızını arttıran manivelaya gittikçe daha fazla basıyor, tekerlekler aklın alamıyacağı bir sür'atle dönüyorlardı. Karşılarında yükselen huni şeklindeki emici hortum korkunç bir canavar gibi üzerlerine geliyordu sanki. Birkaç saniye sonra bir fırıldak halinde etraflarında dönen kapkara toz bulutunun içine girdiler. Taş ve kaya parçaları, ağaç dalları, irili ufaklı tahtalar ne olduğu belirsiz binbirçeşit öteberi etraflarında cehennemî bir sür'atle uçuşuyor, trenin altından üstünden yanlarından savruluyor, camlarına çarpıyor, korkunç bir uğultu ile her yanlarını sarıyordu. Tren bütün bu patırdının içinden bir roket hızı ile ilerliyordu. Birden her tarafı derin bir sessizlik kapladı. Tren sanki pamuklar üzerinde ilerliyor gibi idi. Her taraf zifirî bir karanlığa gömülmüştü. Yalnız projektörlerin aydınlattığı küçük bir alan görülüyordu. Birkaç saniye sonra yeniden korkunç uğultu başladı. Gene taşlar topraklar savruldu. Bir an lokomotif yerden kesilir ve yana yatar gibi oldu. Makinist Young: «İşimiz tamamdır,» diye mırıldanarak gözlerini yumdu ve şiddetli bir sarsıntıyla bütün trenin devrilip parçalanmasını bekledi. Fakat beklediği olmadı. Tren tekrar doğruldu ve birkaç saniye sonra etrafı saran cehennemî girdap geride kaldı. Young gözlerini açtığı zaman ortalık tekrar aydınlanmıştı. Yalnız sol taraftaki cam parçalanmış, sağ taraftaki ise çatlamıştı. Makinist yavaş yavaş hızı azalttı ve kısa zaman sonra güvenle Syracuse istasyonuna vardı.

★ Tatilde dişlerini kontrol ettirdin mi? ★

UÇAN MAKİNE

KÜÇÜK Giovanni gürültücü, haylaz, ele avuca sığmaz bir çocuktu. En büyük amacı ressam olmaktı. Kuş teleklerine tutturulmuş domuz kılından kocaman, sincap kılından minik fırçalar gördükçe yüreği tatlı, tatlı çarpardı. Onları eline alıp çıplak duvarları, bomboş tahta parçalarını canlı resimlerle bezemek için yanıp tutuşurdu.

Giovanni oldukça hareketli ve renkli bir dünyada yaşıyordu: On beşinci yüzyıl İtalyasında. Orada herkes harıl harıl çalışıyordu. Kafalarını kurcalıyan soruları cevaplandırmak için araştırmalar, incelemeler yapıyorlar, bu arada, o zamana kadar gizli kalmış birtakım gerçekler aydınlanıyor, yeni buluşlar birbirini kovalıyordu.

Birkaç yıl öncesi Kolomb, İspanyadan hareket edip yeni dünyayı bulmuştu. İşte devrin bu hareketli havası her tarafa sinmişti. Bu arada Floransalılar da yepyeni bir alanda, resim alanında çalışmalara koyulmuşlardı.

İki yüzyıl öncesi de resimle uğraşılıyordu ama, ortaya çıkanlar etsiz kemiksiz kısacası cansızdı. Üstelik organların yerlerine de pek dikkat edilmezdi. Özellikle insan resimlerinde iki sol ayak, küçük parmağın yerinde baş parmağı görmek mümkündü. Sonra eğer bir tabloda on beş melek resmi varsa hepsi tıpatıp birbirinin aynı olur, ön plânda tek sıra halinde yer alırlardı. Ressamlar daha derinlik kavramını benimseyememişlerdi. Floransalı sanatçıların çalışmaları birçok bakımlardan resim alanında yepyeni bir çığır açtı.

Givonni'nin şehri Milano'ya Floransalı büyük bir resim ustası gelmişti. Santa Maria manastırının yemek salonunu duvarlarına «Son Yemek» adlı konusu incilden alınmış bir tablo yapmıştı. İsa'yı etrafında 12 havarisiyle gösteren resimde herbirinin yüzüne iç dünyalarını olduğu gibi aksettiren anlamlar verilmişti.

Giovanni kesin kararını vermişti; Leonardo da Vinci'nin yanında çalışacaktı.

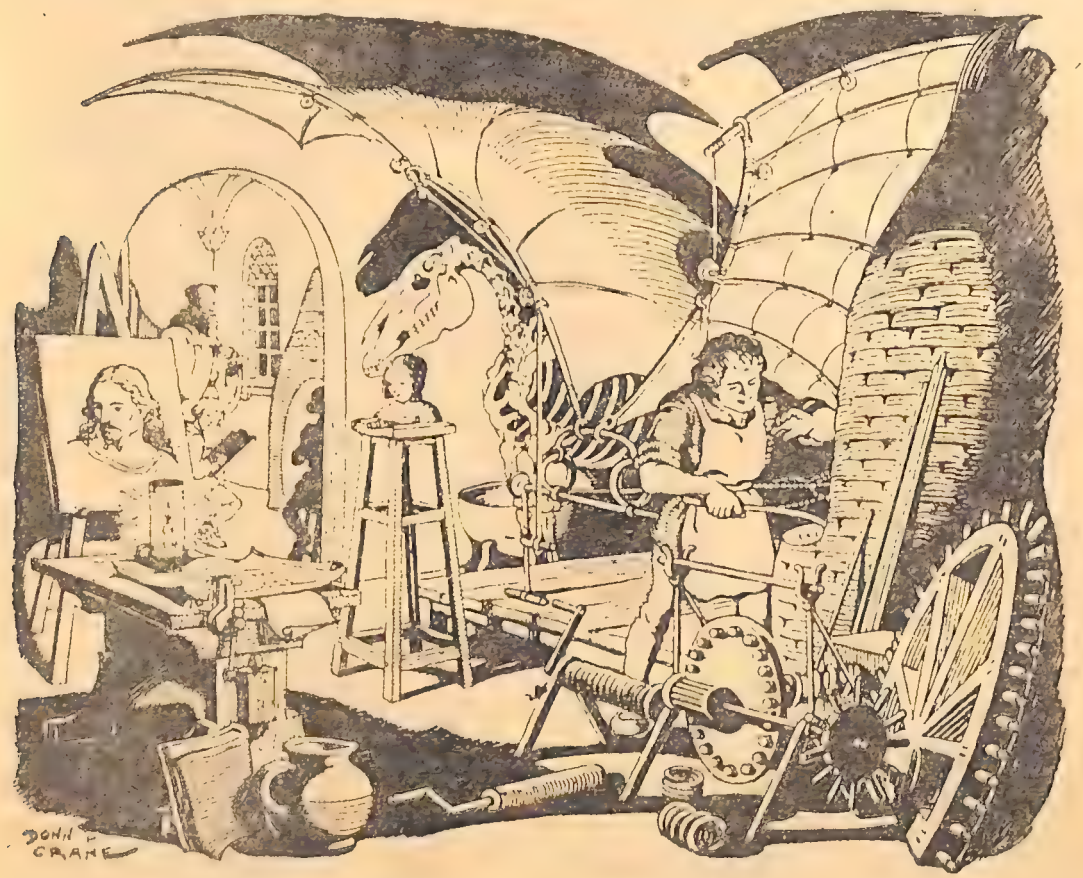

Doğruca atelyesine gitti. Niçin oraya gittiğini bir solukta anlatıverdi. Heybetli sanat ustası: «Demek resim yapmayı öğrenmek istiyorsun?» dedi Keskin mavi gözler çocuğu tepeden tırnağa süzüyordu «Ama çalışman hem de çok çalışman şart Giovanni.»

Çocuk heyecanla;

«Elbette» dedi. «Durmadan çalışacağım.»

Az sonra ustanın odasındaydılar. İçerisi kocaman bir şöminenin parlak alevinde fırçalar renkli kalemlerle resim yapan genç çocuklarla doluydu

Leonardo'dan önce, renkli boyalar yumurtayla karıştırılıyordu. Bu katı karışımla da insan yüzündeki çeşitli anlamları belirtmek kolay değildi. Boyada ilk defa yağ kullanan Leonardo'dur.

Giovanni'nin mutluluğuna diyecek yoktu kapı aralığından bitişikteki atelyeye şöyle bir göz attı. İçerde neler yoktu, neler! Kocaman bir maden eritme fırınının etrafa yaydığı parlak ışık altında, makineler, tekerlekler, kaldıraç, yay, vida, dişli, borular ve daha ömrümde ilk defa rasladığı şeyler görmüştü orada Hemen aklını şöyle bir soru kurcalamaya başladı. «Bir ressamın atelyesinde bunların ne işi var acaba?» Birbirleriyle bağdaşamıyacak şeyler toplanmıştı bu odada. Bir köşede insan gözü şeklinde kocaman kristal bir küre, bir at iskeleti, doldurulmuş bir timsah, denizde yürüyebilmek için sivri uçlu kayık şeklinde su ayakkabıları, tatlı tatlı gülümsiyen bir kız heykelciği, yanyana duruyorlardı.

Acaba ressam olmak evrendeki bütün akıl kurcalıyan soruların cevabını bulmaya mı çalışmaktı? Orada gördüğü şeyler içinde meraklı Giovanni'yi en çok şaşırtanı da yerden tavana kadar uzanan kanatlı bir hayvana benziyen garip bir şeydi. Çocuk bunun ne olduğuna, neye yaradığına bir türlü akıl erdirememişti. Dev bir yarasayı andırıyordu. Kolalanmış taftadan dört parlak kanat iki yana açılmıştı. Tıpkı kuşların kuyruğu gibi bir şey uzanıyordu arkaya. Daha dikkatle baktı. Yüzü kirden isten seçilemeyen, iri yarı bir adam, garip makinanın bazı yerlerini çakıyordu. Resim kısmında çalışan çocuklardan biri:

«O ustanın uçma makinasıdır» dedi «Yıllardır uçan bir makina yapmaya çalışıyor.»

Marko adlı bir çocuk hemen lâfa karıştı:

«Bu bizim ustayı da hiçbir şey yeryüzüne bağlıyamıyor. Üstelik insanların uçabileceğine de inanmış. Bu yüzden hep arıların, sineklerin, havada gördüğü her şeyin uçuşunu inceliyor. Uçan böceklerin arka ayaklarını dümen gibi kullandıklarını ortaya çıkardığında görecektin onu. Milyonluk bir hazine bulmuş sanırdın. Nedenini araştırmadığı hiçbir şey yok.»

Başka bir çocuk:

«Şu dev cüsseli adam, Astro var ya» diye ötekinin sözünü kesti. «Ustanın sağ koludur. Uçma konusunda, delilikten yana o da ustadan aşağı kalmaz. Milano'ya ilk gelişinde ne yapmıştı biliyor musun? Bir gün usta evde yokken, o kocaman makineyi dama çıkardı Halbuki usta ona el sürmemesini tembihlemişti. Havada durabilmek için vücudunun her tarafına kocaman balonlar taktı. Makinenin özengilerini de ayağına geçirip iyice içine yerleşti. Kanatları oynatan kolları çalıştırdı. Kocaman yarasa kanatlarını çırptı. İlkin biraz yükseldi sonra da hızla alçalmaya başladı. Eğer bir gübre yığınının üstüne düşmeseydi mutlaka parça parça olurdu.»

Marko gülerek:

«Ya, ya» dedi. «Yere çarpınca da vücudundaki bütün balonlar patlamıştı da gök gürlüyor sanmıştık.»

Çocukların hepsi gülüşüyorlardı ama duydukları Giovanni'yi kendinden geçirmişti. Onun için ustanın atelyesi eşsiz bir yer, yeni yeni fikirlerin doğduğu bir kaynaktı Usta da eşsiz bir kimseydi. Bütün bunlardan başka günlerce uğraşarak sehpaya taktığı resme canlılık vermeğe çalışırdı.

Garip bir kimseydi, doğrusu, bazen haftalarca aralık-

BİR MIKNATISI ORTASINDAN BÖLÜNCE!

Bir mıknatısın güney ve kuzey denilen birbirinden farklı iki kutbu olduğunu hepiniz bilirsiniz. Bir mıknatısı ortasından ikiye bölmekle bu kutupları ayırabilir misiniz acaba? Hayır. Son derece şaşırtıcı bir şey meydana gelir burada. Siz mıknatısı ortasından böler bölmez, kuzey ve güney kutupları bulunan iki ayrı mıknatıs meydana gelir. Deneyi ne kadar tekrarlarsanız tekrarlayın alacağınız sonuç hep aynı olacaktır. İlkin kutup filân bulunmıyan orta kısım ya güney ya da kuzey kutup oluverir.

KEDİLER MIRLAMA SESİNİ NASIL ÇIKARIRLAR?

İlkin şöyle bir deney yapın: İnce bir lâstik parçasının iki ucunu birbirine bağlayıp baş parmağınız arasına gerin. Sonra bu telleri yavaşça kendinize doğru çekin. Hızla iki yana doğru gidip gelir. Bu harekete fizik dilinde titreşme denilir. Lâstik lifleri titreşirken havayı da titreştirirler. Bunun bir sonucu olarak da kedilerin mırlamasını andıran bir ses duyarsınız.

Şimdi dönelim kedilere. Kedinizin boğazında esnek şeritler vardır. Bunlar lâstik değildir tabii. Hayvanın vücudunun canlı bir parçasıdır. Kedi karnı doyunca, dinlenirken boğazındaki bu şeritleri de titreştirir. Hayvan nefes alıp verirken bu titreşim havayı da titreştirir. Böylece mırıltı kulağımıza gelir.

sız kedilerle uğraşırdı. Oynayışlarını, kavga edişlerini, uyuyuşlarını, temizlenişlerini inceler, ne zaman sırtlarını kamburlaştırıp, ne zaman tüylerini kabarttıklarını dikkatle gözlerdi.

Bazen de eline bir defter alıp şehri baştan başa dolaşır, bu arada rasladığı kimselerin yüzlerindeki çeşit çeşit anlamları bir iki çizgiyle kâğıda geçirirdi.

Çalışma odasının bir köşesinde, el altından, cellatlardan elde ettiği bir idam mahkûmunun vücudu üzerinde gizlice çalışırdı. İnsanı tam olduğu gibi çizebilmek için, vücut yapısını inceleyen ilk ressamdı, Leonardo.

On yaşında bir çocuk gibi, şişirilince uçan oyuncak hayvanlar yapar yahut yine oyuncak kertenkelelere yürürken titriyen kanatlar kuyruklar takardı. Bunları kutularda saklar, dostlarına gösterip onları güldürmekten, hayretlere düşürmekten sonsuz bir mutluluk duyardı.

Çatıya çıkar, güvercinliğin kapısını açar beyaz güvercinleri salıverirdi. Sonra durup saatlerce uçarken yaptıkları hareketleri gözlerdi.

Geceleri, çoğunlukla, maden eriten fırının kızgın ışığı altında ya madenlerle uğraşır, ya mekanik kanunlar üzerinde çalışır ya da matematik problemleri çözerdi.

1498 de, bütün gücüyle yepyeni bir fikrin üzerinde uğraşmaya başlamıştı. Kırlangıçlar gibi uçan bir makine yapacaktı. Çok geçmeden atelyedeki yarasa kalktı. Yerini dev bir kırlangıç aldı.

Astro'nun keyfine diyecek yoktu. Başarısızlığa uğrama kuruntusu içini kemirmiyor değildi. Makinenin tamamlanması öyle uzun sürmüştü ki nihayet bir gün dayanamayıp;

«Usta bu kuş uçacak mı, yoksa uçmıyacak mı?...» diye soruverdi.

Leonardo,

«Bilmem ki» dedi. «Bir defa denemeden kesin bir şey söyliyemem Ama uçacağını sanıyorum...»

Bu konuşmanın üstünden kısa bir süre geçmişti. Bir gün Leonardo evden çıkıp birkaç saat dolaştı. Akşam üstü dönerken bahçesinin etrafında büyük bir kalabalığın toplandığını gördü. Adımlarını hızlandırdı. İyice yaklaşınca, olduğu yerde dona kaldı.

Giovanni, Marke ve öbür çocuklar, dev kırlangıcı kanatlarından tutmuş taşıyorlardı. Astro boylu, boyunca üstüne gerilmiş gibiydi. Yüzü bembeyaz, her tarafı kan içindeydi, elbiseleri de parça parça olmuştu.

Leonardo korktuğuna uğramıştı. Demek Astro makineyi alıp denemeye çıkmış, kanatlarını oynatınca da dosdoğru yere çakılıvermişti.

Kanatlardan biri dallara takılmış böylece Astro bir kere daha ölümün pençesinden canını kurtarmıştı.

Kendine gelir gelmez ilk işi; «Usta beni bağışla» diye mırıldanmak oldu.

Leonardo'nun atelyesinde daima heyecan verici, ilginç bir şey bulunurdu.

Giovanni ve diğer çıraklar, orada yalnız resim yapmayı değil gerçekler üzerinde nasıl düşünüleceğini ve bunların nasıl araştırılacağını da öğreniyorlardı.

Leonardo uçan bir makine yapmayı başaramadıysa da arkasında değeri hiç de ondan aşağı olmıyan sanat eserleri bıraktı. Üstelik yaratma gücünü kanatlandıran düşünce hızını miras bıraktı, insanlığa

Hayvanlar Nasıl Uyurlar

EVLERİNDE kedisi veya köpeği olanlar bunları uyku halinde seyretmek fırsatını sık sık bulurlar. Kedi ve köpek soba arkası, mangal altı gibi sıcak bir yerde ya tostoparlak kıvrılıp yatar ve burnunu tüyleri arasına gömer ya da karınüstü uzanarak başını ön ayaklarına yaslar ve gözleri yumuk olarak uyurlar. Kedi ve köpek uykuyu çok seven ve sık sık uykuya yatan hayvanlardandır. Hayvanlar üzerinde incelemeler yapan bilginler kedilerin günün dörtte üçünü, köpeklerin ise yarısını uyku ile geçirdiklerini tesbit etmişlerdir. Fakat evimize, bahçemize bekçilik eden köpeğin uykusu çok hafiftir. En derin uyku halinde bile ufak bir tıkırtı duysa, hemen uyanır ve dikkat kesilir.

Evcil hayvanları uyku halinde incelemek ne kadar kolay ise, yabani hayvanları böyle bir durumda görebilmek o derece zordur. Çünkü vahşi hayvanlar her an kendilerini tehdit eden tehlikelere karşı hayatlarını koruyabilmek için uyudukları zaman çeşitli tedbirler alırlar. Örneğin kuşlar düşmanlarının kolay kolay ulaşamıyacakları yüksek ağaç tepelerine ve ince dallar üzerine tünerler. Bu ince dallar, üzerine fazladan bir yük bindiği zaman eğilip sarsılacağından kuşlar hemen uyanıp kendilerini savunabilir veya kaçabilirler.

Bazı kuşlar da büyük sürüler halinde ağaç tepelerine tünerler ve birbirlerinin güvenliğini sağlarlar. Örneğin kargalar böyledir. Hattâ onlar genel olarak uyumak için belli ağaçları seçerler ve senelerce hep aynı ağaçta toplanırlar. Evinizde bir kanarya kuşunuz varsa, onun uyurken başını kanadının altına veya tüylerinin arasına soktuğunu görmüşsünüzdür. Bu dışardan gelen ses ve ışık etkileri tarafından uyarılmamak için alınan bir tedbirdir. Bundan başka kuşların tünedikleri dal veya çubuktan düşmemeleri için ayaklarının özel bir yapısı vardır. Uyku halinde ayakları tutundukları dalın etrafında kendiliğinden kenetlenir. Bazı kırlangıç cinsinden olan kuşların da uyumak için çok yükseklere havalandıkları ve orada kendilerini yükselen sıcak hava tabakalarının akıntısına bırakarak uyudukları anlaşılmıştır. Gece uçuşu yapan birkaç tayyareci bu kuşları ay ışığında görebilmişlerdir.

Atlar çok defa ayakta uyurlar. Onların da dizkapaklarının özel yapısı uyurken yere yıkılmamalarını veya çökmemelerini sağlar. Bacaklarını oynatmağa yarıyan kasları bir kemik çıkıntısına takmak suretiyle uyku halinde bile ayakta dimdik dura-

bilirler. Yalnız boyunlarını ve başlarını dik tutmak yorucu olduğundan onları hafifçe öne sarkıtırlar. Sokaklarda bu durumda uyuyan atlara her zaman raslayabiliriz. Yere yatıp doğrulması zahmetli olan birçok iri yapılı hayvanlar bu şekilde uyurlar. Filler bazan ayakta uyurken başlarını öne eğip uzun dişlerini yere değdirirler ve böylece onların üstüne yaslanırlar. Fakat bunu ancak kısa dinlenmeler için yaparlar. Derin uykuya dalmak için filler de tıpkı atlar ve sığırlar gibi yere yatarlar, gözlerini yumarlar ve hattâ horlarlar.

Sirk ve hayvanat bahçelerinde filler üzerinde yapılan incelemelerde, bunların gece yarısından sonra uykuya daldıkları ve ortalama olarak 2 - 2,5 saat uyudukları anlaşılmıştır. Bu uyku süresinden sonra uyanıp kalkarlar fakat bir zaman sonra tekrar yatıp uyudukları olur. Filler gibi başları ağır olan veya taşıdıkları büyük boynuzlar dolayısiyle başlarında fazla yükleri bulunan birçok hayvanlar uyku sırasında başlarını bir yere yaslamak ihtiyacını duyarlar. Örneğin geyikler başlarını ve boynuzlarını yanlamasına yere dayarlar. Uzun boyunlu hayvanlardan zürafanın uyuması ise çok gariptir. Kısa ve hafif uykuları sırasında bu hayvan yere yatar ve boynunu dik tutarak uyur. Fakat derin uyku halinde boynunu geniş bir eğri halinde geriye kıvırır ve başını sırtının geri kısmına, arka bacaklarının üst tarafına yaslar.

Gene boynunun uzunluğu ile tanınmış olan devekuşu da çoğunlukla başını dik tutarak uyursa da, sık sık boynunu ileri uzatmış olduğu halde yere yasladığı görülür. Hayvanlar kuvvetli oldukları ve düşmanlardan korkmadıkları ölçüde derin uyurlar. Örneğin gergedanların ve su aygırlarının uykusu çok derindir. Afrikada yaşamış ve hayvanların yaşayışları ile ilgilenmiş olan kimseler uyuyan gergedanları tekmelemek suretiyle bile uyandıramadıklarını söylerler.

Arslanların da uykusu derindir. Onlar bazan uyurken sırtüstü de yatarlar. Sirklerde ve Hayvanat bahçelerinde arslanların 10 - 15 saat, kaplanların 16 - 18 saat uyudukları görülmüştür. Doğal çevrelerinde serbest olarak yaşayan bu vahşi hayvanların daha az uyudukları sanılmaktadır. Maymunlar birçok bakımlardan insana benzedikleri gibi uykuları bakımından da ona en yakın davranan varlıklardır. Onlar da tıpkı insan gibi uyurken sırtüstü yatarlar ve ağaç tepelerinde kendilerine kuru yapraklardan hazırlamış oldukları yumuşak yataklara uzanırlar. Sirklerde veya hayvanat bahçelerinde yaşayan fillerin de kendilerine ot ve samandan yumuşak baş yastıkları yaptıkları görülmüştür Serbest yaşayan fillerin nasıl uyuduklarını bugüne kadar görmek mümkün olmamıştır. Yalnız uyurken yattıkları yerde bıraktıkları izler bulunmuştur.

Hayvanların çoğunun uyku halinde oldukları ilk bakışta belli olur, çünkü belli bir duruşları vardır ve herşeyden evvel gözlerini yumarlar. Yalnız yılanların ve balıkların göz kapakları olmadığı için uyudukları anlaşılamaz. Bu hayvanlar zaten uyanıkken de bazan tamamen hareketsiz dururlar. Kertenkele, timsah ve kaplumbağa da gözlerini kapayabilirler. Bazı yarasalar uyudukları zaman kulaklarını bile örtebilirler. Çünkü yarasalar geceleri uçtukları için yollarını gözleriyle görerek değil, çıkardıkları seslerin yankılariyle bulurlar. Bu yüzden kulakları fazlasiyle duyarlıdır. Gündüzleri dinlenebilmek için dışardan gelecek seslere karşı kulaklarını örtmek ihtiyacı bundan ileri gelir. Bu hayvanlar kulaklarını ses geçirmiyecek şekilde katlayabilirler.

Denizaltında araştırmalar yapanlar gece vakti ortalıkta pek az balık göründüğünü farketmişler ve balıkların da geceleri uyudukları sonucuna varmışlardır. Gerçekten de bu konuda yapılan incelemeler balıkların günün belli saatlerinde uykuya çekildiklerini göstermiştir. Bazı balıklar uyurken denizin dibine iner ve bir yere sinerler, bazıları yan yatarlar. Renkli balıkların bazıları uyurken renk değiştirir. Uyanık haldeyken parlak renkleriyle göze batan balıklar uyurken koyu gri bir renk alırlar ve suyun içinde zor seçilirler. Renkli mercan balıkları da uyurken kayaların ve mercanların arasına girerler. Bazı balıklar da sürüler halinde uyurlar ve aralarından biri onlara bekçilik eder.

Görülüyor ki uyku bütün canlı varlıklar için büyük bir ihtiyaçtır. Uyku sırasında gerek vücut gerekse ruh dinlenir ve yeniden kuvvet kazanır. Uykusuzluğun insanların ve hayvanların vücudunda açlıktan daha fazla yıkıntı yaptığı anlaşılmıştır. Bir köpek yedi gün uykusuz bırakılırsa ölür. İnsanlar da uzun zaman uyumazlarsa birden baygınlık derecesinde derin bir uykuya dalarlar ve kolay kolay ayıltılamazlar. Onun için düzenli bir şekilde yaşamaya ve uyku için yetecek kadar zaman ayırmaya dikkat etmek gerekir.

Uyku sadece psikolojik anlamda değil, fizyolojik anlamda da gerçek bir yenilenmedir. Uyku sırasında hücrelerin yenilenişi kolaylaşır. Uyanınca kendimizi gençleşmiş hissedişimiz boşuna değildir. Uykumuzu hiç ihmal etmemeliyiz.

İçinizden bazılarının aklına şöyle bir soru gelir bazan: Acaba günümüzde de eskiden olanlara benzer büyük serüvenler geçiyor mu? Öyleyse Anik'in serüvenini dinleyin Tarih... 1961!...

Bu olay size her şeyi kaybettiğimizi sandığımız bir anda bile umutsuzluğa düşmemek gerektiğini yeniden ispat edecek.

SONDA takımadaları MALACCA yarımadasının bir devamı gibidir İrili ufaklı adalardan meydana gelmiştir. 1961 yılının güzel bir şubat sabahı bir balıkçı gemisi ROTI adasından TİMOR adasına gitmek üzere yola çıktı. Gemide 8 tayfa ile 13 yolcu vardı.

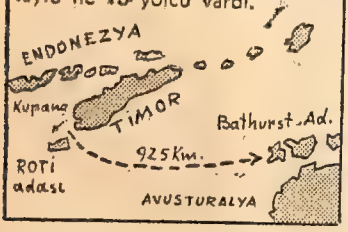

Yolculuk kısa sürecekti. Çünkü iki ada birbirine hemen hemen bitişikti. Başlangıçta her şey yolunda gidiyordu.

Deniz ne kadar güzel!

Fevkalâde bir mellem var. Çabucak varacağız.

Yolcular arasında ANIKE adlı genç bir Endonezyalı kadın da vardı.

Birden...

Ufuktan kara bulutlar geliyor.. Bir kasırga.

Göz açıp kapayıncaya kadar kasırga gemiye yüklendi...

Dikkat! Direk kırılıyor!

Sıkı tutunun! Sular götürmesin sizi!

çatırrr

Çekilin! Ezecek!

Sandal indirin! Çabuk!

Alabora edecek gemiyi. Tekneyi terketmeliyiz.
Dümen gitti! Kaptan!
Fırtına gemiyi açık denizlere atmıştı. Akşam üzeri deniz sakinleşti. Ama...
Direksiz, dümensiz hiçbir şey yapamayız.
Görünürde de hiçbir ada yok.
Hemen telâşa kapılmayın. Yarın bir gemi görür bizi elbette.
Ama ertesi gün oldu... Ufukta kurşuni bir güneşin aydınlattığı sonsuz sulardan başka hiçbir şey görünmüyordu.
Sıcaklık öldürücüydü. Hiçbir gemi görünmüyordu. Günler geçti...
Akıntı bizi Hint Okyanusunda gemilerin hiç geçmediği bir bölgeye doğru sürüklüyor.
Böylece kazazedeler için korkunç bir yolculuk başladı... Ve tam beş hafta sürdü...
5 HAFTA
Bu beş hafta boyunca sonsuz sularda bir o yana bir bu yana salınıp durdular... Bu arada tam 1000 kilometrelik öldürücü bir yolculuk yaptılar!
Bütün arkadaşlarımız açlıktan, susuzluktan ve çılgınlıktan birer birer öldüler. Sıra bana geldi Anike. Sen zayıfsın, en küçük bir dalga alır götürür. En iyisi seni şu direğe bağlıyayım...
Böylesi daha iyi. İnan bana. Yaşlı gemicinin sözlerini de unutma: Her şeye rağmen ümidini kaybetmemelisin!
Ertesi gün...
Tek başıma!
Tanrım... Eğer bana bir parça acıyorsan, beni büsbütün unutmadınsa vücudumu canlıyken şu iğrenç canavarların dişlerine bırakma... Verdiğimiz ilk kurbandan beri peşimizi bırakmadılar.
İki gün sonra...
İskele tarafında boş bir tekne var!

Boş mu? Bir bakalım. Köpekbalıkları hâlâ peşinde.
Tekneye yanaşın!
Az sonra...
Zavallı... ölmüş.
Hayır, kolunu oynatıyor. İp merdiveni indirin.
Telsizle ailene haber yolladık. Sağ ve rahat olduğunu bildirdik. Biz şimdi Amerikaya gidiyoruz. Seni de oradan...
Anike gençliğin verdiği yaşama gücüyle yeniden kendine geldi. Sadece çok zayıflamıştı.
Ah... Hayır kaptan. Ben hemen evime dönmek istiyorum.
Öyleyse seni BATHURST adasına bırakıp telsizle de en yakın misyon'a haber vereceğiz. Onlar gelir seni bulurlar.
Teşekkür ederim.
Bir kaç gün sonra bir sandal Anike'i vahşi bir kıyıya bıraktı...
Korkmayın. Misyon'un memurları yoldalar. Az sonra sizi alırlar buradan.
Sandal uzaklaştı. Saatler geçti. Misyon'dan kimse gelmedi.
Yalnızım gene. Ama içimde bir huzursuzluk var. Sanki beni gözetliyorlarmış gibi.
Tanrım! Kafa avcıları!
Gene kayboldum.
Sık ormana doğru koştu. Yerliler peşini bırakmadılar. Boşuna! Onlar daha çabuk koşuyorlardı.
Yakalandım.

Yerliler Anike'i büyük bir törenle köye götürdüler.

Ne yapacaklar acaba? İşkence herhalde!

Ama köyde umulmadık bir şeyle karşılaştı...

Kiralımız öldü. Atalarımız söylemişlerdi: Denizden bir yabancı prenses gelecek. Ve kıral olacak. Bu prenses sensin.

Ama... ben prenses değilim!

Kafa avcıları hiç aldırmadılar. Törenlerle onu taht'a oturttular

Uyrukları onu çok seviyorlardı. Durmadan armağanlar getiriyorlardı. Meyvalar, av hayvanları...

Benim için bir kanguru kızartıyorlar.

Fakat Kıraliçe için bu saray bir hapishaneden farksızdı.

Hattalar geçti. Yurt özlemi kıraliçeyi hasta düşürdü.

Hasta... Çok hasta.

Denizin öte yakasındaki evini görmek istiyor.

Bir sedye, bir de sandal hazırlayın

Güç bir yolculuk başladı. Ormanı geçtiler...

PORT-DARWIN bir Avustralya limanıdır. Bir gün...

1

Buraya kadar gelmek cesaretini gösterdiler ha?

Kafa avcıları!

Anike yeniden sağlığına kavuştu Bir uçakla Timor'a gitti Annesinin kollarına atıldı. Ama o günden beri kendisini kurtarmak için hiç bir yardım esirgemeyen insanları, hem uygar insanları hem de vahşileri hiç unutmadı.

Beyazların hastaları iyileştirdikleri büyük ev nerede?

Hastane?

Anike bu! Hani kaybolan Endonezyalı genç kız...

1

MEMO GELİNCE

AHMET yeryüzündeki çocukların en mutlusu sayıyordu kendini. Ömrü boyunca unutamıyacağı güzel günler yaşıyordu. Belki de bir daha bu kadar eğlenmek, gezmek fırsatı eline geçmiyecekti. Ya hediyeler... Aklından geçen hemen her şey kendinin oluveriyordu.

Ömer amcanın hiç kimsesi yoktu. Yıllardır köyünde tek başına yaşardı. Çok zengindi. Son zamanlarda sıhhati iyice bozulduğundan şehre, kardeşinin yanına inmişti. Belki de orada yerleşecekti.

Bir gün çarşıya inmişlerdi. Dükkânları gezerken çocuğun gözü güzel kırmızı bir bisiklete takıldı. Hemen amca da ilgilendi onunla ama sonra başını iki yana sallıyarak:

«Olmaz, olmaz» diye söylendi. «Memo gelinceye kadar bekliyelim. Belki de hoşuna gitmez bu.»

«Memo mu? Bu Memo da kim?» diye sordu çocuk. Amcası daha önce hiç ondan bahsetmemişti.

«Memo benim on yıllık dostumdur. Köydeki en iyi arkadaşım, can yoldaşım, yardımcımdır o. Gelirken onu da beraberimde şehre getirecektim ama şehirlilerin nasıl karşılıyacağını kestiremiyordum. Hiç bir zaman hor görülmesini istemem. Baban bu bakımdan, korkmamamı söyledi. Ben de köye yazdım. Yakında gelecek.»

«Bisiklete biner mi?» diye sordu Ahmet.

«Hayır» dedi amca. «Korkarım ömründe bisiklet filan da görmemiştir. Dağlarda hep yayan yürürdük. Memo çok çekingendir. Kalabalık onu korkutur, ürkütür.»

«Köylü mü? Ne zaman gelecek?

«Nereli olduğunu ben de bilmiyorum. Hayli esmer. Araba benzer biraz. İki haftaya kalmaz burada olur.»

Ahmet günleri iple çekiyordu, ama o iki hafta hiç bitmiyeceğe benziyordu.

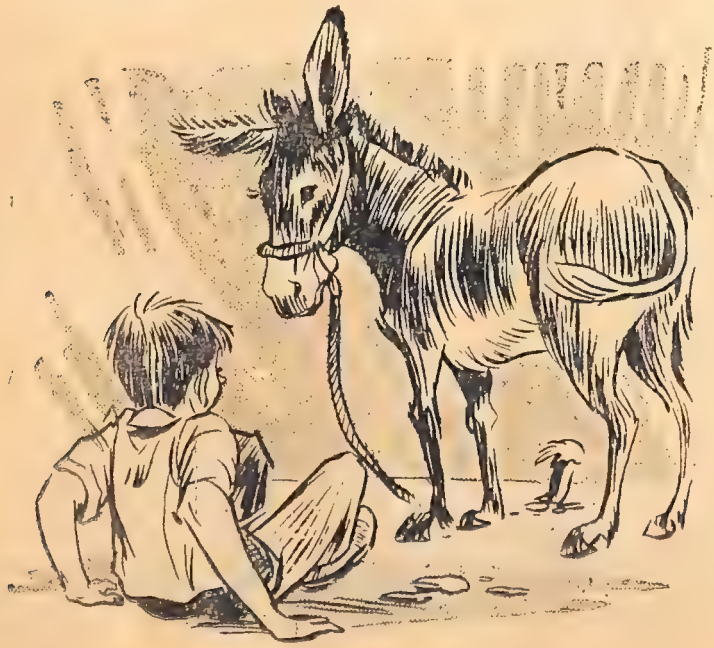

Bu arada Ömer amca başından geçenleri anlatıyordu çocuğa. Bunların hemen hepsine Memo'nun adı karışıyordu.

«Günlerce aç susuz dağlarda yol aldık. Aradım aradım en ufak bir su sızıntısına bile rastlıyamadım. Artık dilim damağım birbirine yapışmış, kıpırdıyacak halim kalmamıştı. Ümitsizliğe düştüğüm bir sırada Memo az ötemizde kayalar arasında bir kaynak keşfetmesin mi! Bir defasında da tam üç gün aç kaldık. Memo benden iyi dayandı. Çoğu defa taşıyacağından ağır yükler altında dağ tepe aştık.»

Memo şöyle yaptı Memo böyle yaptı.

Her sözün başında Memo geçiyordu. Hattâ bir iki defa amcanın hayatını bile kurtarmıştı bu Memo.

Ahmet Memo'yu görmek için sabırsızlanıyordu. Dinlediklerinden hayalinde bir Memo yaratmıştı çocuk. Onun Memo'su iri yarı çam yarması gibi, biraz da sert bir adamdı.

İki hafta sonra yalnız Memo'nun gelişini değil, Ahmet'in yaş gününü de kutlayacaklardı. Bisikletin doğum günü hediyesi olarak alınacağından yüzde yüz emindi.

Ömer amca bir gün gülerek; «Cumartesiden sonra artık pek yayan yürümiyeceksin» dedi.

Cumartesi öğle yemeğinden sonra Ahmet ahırın önünden geçerken amcasıyla uşağın konuşmaları kulağına çalındı:

«Memo biri on geçe treniyle geliyor. İstasyondan al. Saat üçe kadar ilerdeki taş ocaklarında kalsın. Toplantı iki buçukta başlıyacak. Üçten sonra da sen alıp getirirsin onu.»

Şaşkınlıktan Ahmet'in ağzı

açık kaldı. Acaba Memo'yu niçin taş ocaklarına koyuyorlardı? Neden doğrudan doğruya eve gelmiyordu? Ne toplantısıydı bu bahsettikleri? Çocuğun aklı karmakarışık olmuştu. Duyduklarından hiçbir anlam çıkaramıyordu.

En çok kızdığı da Memo'nun bir süre taş ocaklarında bekletilmesi olmuştu.

«Çok ayıp doğrusu» diye söylendi. «Bari ben gideyim oraya. Alıp getiririm onu eve.»

Şehrin kenar mahallelerinin birinde oturuyorlardı. Evlerinin az ötesinde kayalık bir tepe vardı. Eskiden oradan taş çıkarırlarmış. Şimdi çıkartılan taşların yerinde geniş bir çukur açılmıştı. Pek uzak değildi ama evin arkasına düşerdi.

Çocuk saat ikiye doğru evden çıktı. Yavaş yavaş yamacı tırmandı. Tam tepeye gelince durdu. Gözleriyle etrafı araştırdı. Dipte simsiyah bir şey gördü. Minik bir atı andırıyordu. Iyice şaşırmıştı. Daha yakından görebilmek için aşağıya inmeğe başladı. Çok dikkat ediyordu ama yine bir ara ayağı kaydı. Yuvarlana yuvarlana kendini tâ dipte buldu.

Oturdu. Elleriyle vücudunu yokladı. Kendini dinledi. Hiçbir şeyciği yoktu. Gözlerini oğuşturdu. Toprak kaçmıştı. Hayvanı araştırmak için başını kaldırınca burun buruna geldiler. Çok garip bir yaratıktı. Ata da benziyordu ama pek fazla ufak tefekti. Bu yüzden eşek demek daha uygundu. Tüyleri toz toprak içindeydi. Günlerce tımarlanmadığı besbelliydi. Kuyruğu kısacık ve tüysüzdü. En çok dikkati çeken tarafı kulaklarıydı. Yarım metreden fazlaydı uzunlukları. Birini dimdik havaya kaldırmış ötekini de yana eğmişti. Parlak iri gözleriyle şaşkın şaşkın çocuğa bakıyordu.

Bir kazık çakıp hayvanı oraya bağlamışlar yanına ot ve bir kova da su koymuşlardı. Ahmet usulca yerinden kalktı. Üstü başı toz toprak içinde kalmıştı. Kulaklarına bile kum dolmuştu. Dudaklarına yapışan tozlar çamurlaşmıştı. Bu haliyle karşısındaki bakımsız hayvandan hiç de aşağı kalır tarafı yoktu. Yavaşça ipini çözdü. Hayalle gerçek birbirinden ne kadar da farklıydı. Dağlarda gezen o uzun boylu, güçlü kuvvetli adamla bu sevimli yaratık arasında en ufak bir benzerlik bile yoktu.

Eve yaklaşınca Ömer amcasıyla karşılaştı. Adam şaşkın şaşkın bir ona bir de ötekine baktı. Sonra kendini toplıyarak:

«Görüyorum ki Memo'yu bulmuşsun» dedi. «Çok vefalı, sadık, candan bir dosttur o. Bundan böyle rahata kavuşmasını isterim. Ancak bahçede sırtına binebilirsin. Sonra kamçı vurmak da yok. Sakın aklından çıkarma. Hele şu halinize bir bakın! Haydi koşun, yıkanın, te-

(Devamı 48 de)

Buzlu Deney Laboratuvarı: ANTARKTİKA

Derleyen :

S. Türkis NOYAN

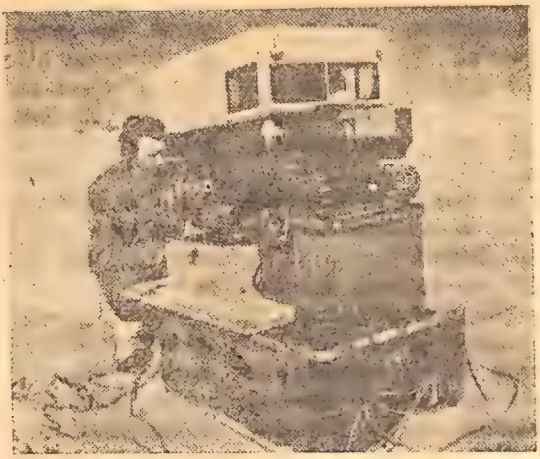

Antarktika'da bir bilgin deney yapıyor.

GÜNEY Kutbu yakınlarındaki Ross adalarının Cape Royds (Royds Burnu) adı verilen kara çıkıntısının iki özelliği vardır. Bir kere buraya kuluçka zamanı binlerce Penguin kuşu gelir ve yumurtalarından yavruları çıkana kadar kendi aralarında bağıra bağıra gevezelik ederek vakit geçirirler. Onların bembeyaz karınları ve parlak siyah sırtları ile karların arasında paytak paytak dolaşmalarını izlemek gerçekten çok hoştur. Ayrıca buranın başka bir özelliği de 15 km ötede bulunan Mount Erebus dağının heybetli manzarasıdır. 4023 m yüksekliğinde olan bu büyük dağ kütlesinin üzerinde devamlı olarak ince bir duman tüter. Bu, Mount Erebus'un hâlâ faal bir volkan olduğunu gösterir. Penguinlerin yuva yapmak için kullandıkları küçük taşlar, lav parçalarından ibarettir. Jeolog'ların yaptıkları araştırmalar sonucunda Antarktika'nın vaktiyle kısmen volkanik bir araziden ibaret olduğu anlaşılmıştır. 40 - 50 milyon sene önce buralarda sıcak bir iklimin hüküm sürdüğü tahmin ediliyor. Çünkü yapılan kazılarda eğrelti otları, tropikal ağaçlar ve bataklık bitkilerine ait kalıntılar bulunmuştur. Bazı bölgelerde de kömür damarları yeryüzüne kadar çıkmaktadır.

Antarktika'daki tabiî buz dolaplarından biri

Antarktika son senelerde birçok bilginler için bir deney ve araştırma lâboratuvarı haline gelmiştir. Kar ve buzlarla örtülü bu soğuk ülkede çeşitli araştırma istasyonları kurulmuştur. Buralarda bilginler yeryüzünün henüz cevapsız kalmış birtakım sorularını cevaplandırmaya çalışmaktadırlar. Yalnız Amerikalıların altı tane ekibi Antarktika'da incelemeler yapmaktadır. Bunlar özellikle dünyamızı meydana getiren çeşitli tabakaların kalınlığı, derinliği ve sınırları üzerinde duruyorlar. Antarktika'da yaşıyan ve çalışan bilginlerin âletleri ve erzakları için karın içine ve yerin altına büyük depolar yapılmıştır. Bunlar tabiî bir buz dolabı olarak kullanılmaktadır, çünkü burada ısı derecesi sıfıra yakındır.

KORKUNÇ GECE YOLCULUGU...

AFRİKADA araştırmalar yapan Jeoloji Profesörü Mr. Baker ile eşi, birkaç yüz kilometre uzaktaki Molundu şehrine gitmişler küçük kızları Patti'yi, zenci aşçı kadın Ju'ya emanet etmişlerdi. Ju evin işleriyle uğraşırken Patti de bahçede, tropikal ağaçların gölgesinde oynuyordu. Zenci şoförün 15 yaşındaki oğlu Johann çiçekleri sularken, birden Patti'nin hafif bir çığlık attığını ve arkasından yere yığıldığını farketti. Elindeki bahçe kovasını hemen bir kenara atarak Patti'nin olduğu tarafa koştu. Küçük kız iki eliyle bacağını tutmuş: «Yılan... beni yılan ısırdı... ay, bacağım» diye inliyordu. Johann Patti'yi kucaklayarak: «Dur, seni eve götüreyim, orada acını dindirirler,» diye onu yatıştırmaya çalıştı ve evin önündeki terasta bulunan rahat koltuklardan birine yatırdı. Sonra Ju'ya seslendi: «Ju, çabuk buraya gel, Patti'yi yılan ısırmış, şunun bir çaresine bak, Profesörün dolabında herhalde buna iyi gelecek bir ilâç vardır.» Şişman Ju olanları duyunca büyük bir korku ve telâşa kapıldı. Evin içinde oradan oraya koşuyor, pamuk ve ilâç arıyordu. Birden aklına bir şey gelmiş gibi durdu ve faltaşı gibi açtığı gözlerini Patti'ye dikti. «Seni ısıran yılanı gördün mü? Rengi nasıldı? Bana tarif et bakayım!» Fakat Patti omuzlarını silkti. «Ben yılanı göremedim. Sadece beni ısırdıktan sonra kaçarken çalıların arasındaki hışırtıyı duydum. Öyle kork-

muştum ki, fazla bakmadım.» Ju küçük kızın bacağındaki yarayı dikkatle inceledi. Gerçekten birbirine yakın bu iki kırmızı nokta ancak bir yılanın dişlerinden ileri gelebilirdi. Ama acaba yılan zehirli miydi? Bunu nereden bileceklerdi? Şişman ve iyi kalbli Ju'nun alnında iri ter damlaları birikmişti. Eğer Patti'yi ısıran yılan zehirli ise, kendisine emanet edilen yavrunun hayatı tehlikedeydi. Johann onun düşüncelerini gözlerinden okumuştu. «Bu civarda zehirli yılan pek ender bulunur» diye söylendi. «Herhalde Patti'nin yarası çabucak geçecektir.» Patti de etrafındakilerin davranışlarından kuşkulanmıştı. «Yoksa ben şimdi ölecek miyim?» diye sordu. «Öyleyse beni annemin babamın yanına götürün. Onlardan uzak ölmek istemem.»

Ju'nun gözleri yaşarmıştı. «Hayır,» dedi. «Merak etme seni kurtaracağız. Yalnız sabırlı ol ve sözümü dinle.» Sonra birden karar vererek küçük kızı kucakladı ve mutfağa götürdü. Johann'ın kulağına bir şeyler fısıldadıktan sonra çekmeceden bir bıçak aldı ve ateşte evirip çevirmeye başladı. Johann da bir yandan Patti'nin bacağını yılan ısırığının üst tarafından sımsıkı bağlıyor, bu suretle kanın bacak damarlarından geçerek yılan zehirini bütün vücuda dağıtmasını önlemeye çalışıyordu.

O sırada Ju bıçağı kızdırmıştı. Patti ne olduğunu anlamadan yarayı × şeklinde çizdi ve kanattı. Sonra yeniden kızdırdığı bıçağı kanayan yaranın üstüne bastırdı. Patti can acısından kulakları tırmalayan bir çığlık koparark kendinden geçmişti. Ju ağlayarak onun üzerine eğildi ve renksiz yanaklarını okşadı. «Ne yapayım, yavrucuğum seni korkunç bir şekilde ölmekten kurtarmak için başka çarem yoktu...» diye mırıldandı sonra cansız gibi yatan küçük kızı kolları arasına alarak Johann'a seslendi: «Çabuk otomobili hazırla, Patti'yi doktora götüreceksin. Biz ilk yardımı yaptık. Fakat ne olur ne olmaz çocuğu doktora göstermek lâzım.»

Johann babasından otomobil kullanmasını öğrenmişti. Hemen garajdan jeep'i çıkardı. Patti'yi arka kanapeye yatırdılar. Ju bir daha bacağının bağını ve yarasını kontrol etti sonra: «Haydi, Johann, göreyim seni» dedi, «unutma ki, her dakika kıymetlidir. Fakat arabayı hızlı süreyim derken dikkatsizlik edeyim deme!» Johann: «Sen merak etme, Patti'yi sağ salim doktora götüreceğim.» diye cevap verdi ve otomobili yola sürdü.

Akıllı zenci oğlan, doktorun bulunduğu Wesso kasabasına kadar caddeden giderse çok zaman kaybedeceğini düşünerek ana yoldan ayrılmaya ve kestirmeden gitmeye karar vermişti. Bu civarları avucunun içi gibi tanıyordu ve jeep'in de her türlü arazide yol alabileceğine güveniyordu Kısa yolun kazandıracağı 1 saat küçük kızın hayatını kurtarabilirdi. Bu düşünce ile Johann caddeden ayrılıp vahşi Afrika steplerinin ortasına arabayı sürdü. Bir zaman sonra Patti arabanın fazla sarsılması yüzünden ayıldı ve hafif hafif inlemeye başladı. Johann biraz durup küçük kızı yatıştırdı ve bacağını kontrol etti. Bacak adamakıllı şişmişti ve kan dolaşımının durdurulması yüzünden morarmıştı. Johann bacağı sıkan bağı biraz gevşetti ve başka yerden yeniden bağladı. Pat-

EV SAHİBİ OLMAK İÇİN

Yapı ve Kredi Bankasının kumbaralı ikramiyeli aile cüzdanı bir gün sizi de bir ev sahibi yapabilir. Şimdiye kadar Yapı ve Kredi Bankasından bir çok çocuğa apartman dairesi ve zengin para ikramiyeleri çıkmıştır.

ti: «Ben nerdeyim? Beni anneme babama götür!» diye ağlıyordu. Johann: «Ağlama Patti, zaten seni oraya götürüyorum. Biraz daha sabret. Yakında hiçbir şeyin kalmayacak,» diye onu yatıştırdı ve tekrar direksiyonun başına geçti. Artık hava kararmak üzere idi. Karanlık basmadan Wesso'ya varmaları lâzımdı. Çünkü gece vakti bu ıssız yerlerde vahşi yırtıcı hayvanlar ava çıkarlardı. Johann bu düşünce ile gaza daha fazla bastı. Fakat araba hızlanacak yerde, öksürür gibi boğuk bir ses çıkardı ve şiddetli bir sarsıntıdan sonra olduğu yere mıhlanmış gibi durdu. Johann: «Eyvah, benzin bitmiş,» diye söylendi. Bereket versin otomobilin arkasında bir yedek depoları vardı. Hemen arabadan inip depoyu indirdi. Fakat heyhat! yedek depo da bomboştu. Evden çıkarken telâş ve heyecanından depoyu kontrol etmeyi unutmuştu. Ana caddeden ayrıldığı için de yakınlarda benzin bulmak imkânsızdı.

Johann bir an çaresizlik içinde başını iki elleri arasına aldı ve gözlerini yumdu. Sonra birden karar vererek: «Wesso'ya daha dört mil yolumuz var. Patti'yi oraya kadar sırtımda taşıyacağım. Başka çare yok» diye söylendi. Vakit kaybetmeden küçük kızı sırtına aldı ve yola çıktı. Bereket versin Patti gene kendinden geçmişti. Yoksa ona bu davranışının sebebini anlatmak ve durumlarının ne kadar tehlikeli olduğunu hissettirmek zorunda kalacaktı. Johann yüküne rağmen süratle ilerliyordu. Artık karanlık iyice bastırmıştı ve etraf güçlükle seçiliyordu. Sivri dikenli sert çalılar zenci oğlanın elbiselerini yırtıyor, derisini çiziyor, kanatıyordu. Fakat bu onun umurunda değildi, o vahşi hayvanlara raslamadan Wesso'ya ulaşmayı ve hasta çocuğu bir an evvel doktora teslim etmeyi düşünüyordu.

Uzaktan uzağa duyduğu çakal sesleri ona her an kendilerini bekleyen tehlikeyi hatırlatıyor, durup dinlenmeden yürümesi için gayret veriyordu. Böylece yarım saat kadar koşarcasına yürüdü. Birden sol tarafında bir arslan kükremesi duyarak olduğu yerde donup kaldı. İşte korktuğuna uğramıştı! Johann hemen bulunduğu çalının altına gizlendi ve hareketsiz beklemeye başladı. Az sonra biraz öteden dört nala koşan birkaç zürafa geçti. Herhalde onlar da arslandan ürkmüş kaçıyorlardı. Belki de arslan peşlerinden kovalıyordu. Zenci çocuk korkudan nefes bile alamıyor, kalbinin vuruşları tâ uzaklardan duyulacak zannediyordu. Zürafaların arkasından bir zebra önlerinden koşarak geçti. Hafif ay ışığında sırtındaki açıklı koyulu çizgiler gayet iyi seçilebiliyordu. Ürkmüş

GARİP GERÇEKLER

MIKROFONLA konuşan bir kimsenin dediklerini ondan kilometrelerce uzakta olanlar, aynı odada bulunanlardan çok daha önce duyarlar. Bunun sebebini bilimsel bir şekilde şöyle açıklıyabiliriz:

Mikrofon sesi elektrik dalgalarına yükler. Elektrik dalgalarının hızları çok fazladır Konuşanın ses titreşimleri hava içinde yayılıp odadakilerin kulağına ulaşmadan elektrik dalgaları kilometrelerce uzaklara gitmiştir bile.

★

Boş bir şişeyi yerde bırakarak yazın kuru otların alevlenmesine sebep olabilirsiniz Güneşten çıkan ışınlar doğru olarak etrafa yayılırken şişenin yuvarlak kenarları bir kısmını kırıp yollarından çevirirler ve bir noktada toplanmalarına sebep olurlar.

Meydana gelen yüksek sıcaklık kuru otları alevlendiriverir.

hayvan daha pek uzaklaşmadan gerideki sık çalıların arasından bir arslan fırladı ve bir sıçrayışta zebranın sırtına binerek keskin dişlerini onun boynuna geçirdi. Bir anda hayvan kanlar içinde yere serilmişti. Johann: «Eyvah, şimdi kapana kısıldık,» diye düşündü. Çünkü arslan avını öldürdükten sonra şüphesiz karnını doyuracaktı. Belki de birkaç arslan daha gelip bu şölene katılacaklardı. Bu zaman zarfında da gizlenmiş oldukları çalıdan dışarıya çıkıp yola devam etmelerine imkân yoktu. Arslanların işlerini bitirip oradan uzaklaşmalarını beklemek lâzımdı. Gerçekten de birkaç dakika geçmeden beş aslan daha göründü bunların dört tanesi yavru idi. Hepsi zebranın başına üşüşüp onu parçalamaya ve yemeğe başladılar. Johann'ın bütün endişesi, Patti'yi zamanında doktora yetiştirememekti. Küçük kızın vücudu ateşler içinde yanıyordu. Bir aralık gözlerini aralıyarak: «Su, ne olur bir yudum su...» diye yalvardı. Fakat Johann hemen elini onun ağzına kapattı. Aslanların insan sesini duyup o tarafa gelmelerinden korkuyordu. Fakat vahşi hayvanlar kendi işlerine o kadar dalmışlardı ki hiç oralı olmadılar. Artık karınları doyan yavrular oyuna başlamışlardı. Birbirleriyle boğuşuyor, altalta üstüste yerde yuvarlanıyorlardı. Bir aralık iki çocuğun gizlendiği çalılığın çok yakınlarına geldiler. Johann'ın korkudan kalbi duracaktı. Az kalsın bir değnekle onları yanlarından kovalıyacaktı. Neyse ki yavrular birbirlerinin üstünden atlıyarak oradan uzaklaştılar. Zaten karnı tok hayvanlar daha tehlikesiz olurlar. Artık büyük aslanlar da karınlarını doyurmuş olmalılardı ki birer birer zebra iskeletinin yanına uzandılar ve kestirmeye başladılar. Fakat yavrular daha hâlâ oyuna doymamışlardı, birbirlerini ısırıyor, kızdırıyor, kovalıyorlardı. Johann içinden: «Şunlar da bir yorulsa da yatıp uyusalar, o zaman ben usulca çalının altından çıkıp Patti ile beraber buradan uzaklaşabilirim. Fakat bu sırada Patti gene «Su, su...» diye inledi. Johann boş bulunmuş, vaktinde ağzını kapayamamıştı. Bu yüzden hasta kızın sesi sakin gecede bir çığlık gibi aksetti. Küçük arslanlar birden duraladılar ve bir tanesi merakla sesin geldiği yöne doğru ilerledi. Johann, hayvanın açık duran ağzında parlayan keskin dişlerini görebiliyordu. Büyük arslanlardan biri de başını kaldırmış yavruları gözetliyor, sesin

geldiği çalıları bakışları ile araştırıyordu. Herhalde durumdan şüphelenmiş olmalı ki bununla da yetinmedi ve yerinden doğruldu. O tarafa doğru gelmeye başladı. Johann artık çabuk karar vermek gerektiğini anladı. Arslan eğer yalnız olsaydı belki

hücum etmez, çalılar arasındaki insanları farkedince korkar ve kaçardı. Fakat yanında yavruları olduğu için onları korumak amaciyle hücuma geçmesi beklenebilirdi. Şimdi bütün mesele soğukkanlı davranmakta ve hayvana kuvvet bakımından üstün olduğu hissini vererek onu ürkütüp kaçırmakta idi. Johann bu düşünce ile yerinden doğruldu. Patti'yi çalıların arasında bırakıp sakin adımlarla aslanın üstüne doğru yürümeye başladı. Aslan üzerine gelen zenciyi görünce bir an duraladı. Ne yapacağını şaşırmış bir haldeydi. Johann yürümeye devam etti. Artık arslanla aralarında onbeş adım kalmıştı. Ondört... Onüç... Arslan hâlâ yerinden kıpırdamıyordu. Şimdi o zamana kadar hareketsiz yatmakta olan öbür arslan da yerinden doğrulmuştu ve olup bitenleri izliyordu. Herhalde o da eşini korumağa hazırlanıyordu. Johann daha fazla ilerlerse işin neye varacağını kestirememekle beraber bir adım daha attı. Oniki, onbir adım... Şimdi arslan arka ayakları üzerine çöküp atlamağa hazırlandı. Bütün kasları gerilmiş, kuyruğu öfke ile yeri dövüyordu. Johann artık kendini kaderine terketmişti. Arslanın pençelerinden kurtulmaya ümidi yoktu. Gene de ilerledi. O anda geride bekliyen büyük aslan birden silkindi ve bir kükreme ile yerinde tepinmeğe sıçramağa başladı sonra bir daha kükreyerek bir atlayışta gerideki çalıların içine daldı ve gözden kayboldu. Hücuma geçmek üzere olan öbür arslan da birden irkildi ve ters yüzü dönerek o da eşinin peşinden gitti. Yavrular da hemen arkasından seğirttiler. Bir anda meydan boşalıvermişti. Johann gözlerine inanamıyordu. Bu bir mucize olmalıydı. Fakat şaşkınlığı çok sürmedi. O da birden vücudunda bir ısırma ve kaşınma duymağa başlamıştı. Birden aklı başına geldi. Et yiyici karıncalar... Bunlar tropikal ülkelerin en korkulan varlıklarından biri idi. Çok kısa bir zamanda avlarını diri diri kemiren ve kıvrandıra kıvrandıra öldüren bu karıncalardan babası kendisine sık sık bahsetmiş ve onlardan korunmasını tenbih etmişti. Johann bacaklarından yukarı doğru çıkan yakıcı acıya aldırmadan biraz önce gizlenmiş olduğu çalılığa doğru koştu. Patti'yi omuzuna aldı ve bütün kuvvetiyle koşmaya başladı.

Yirmi dakika sonra, Johann Dr. Stevens'in muayenehanesine varmıştı. Doktor onu hemen banyoya soktu ve küçük Patti'yi tedavi altına aldı. Biraz sonra büyük tehlike atlatan iki yolcu temiz, serin yataklara yatırılmış dinleniyorlardı. Doktor olup bitenleri bir daha fedakâr ve cesur zenci çocuğun ağzından dinledikten sonra onu tebrik etti. «Çok büyük bir iş başardın, Johann,» dedi. «Patti'yi bir saat sonra getirseydin onu kurtaramazdık.»

İlâncılık 4078 - 8

TAHT KAYANIN ESRARI

Ali yamacın kenarındaki yaşlı meşenin bir dalına tutunup:

«Hoop!» diye kendini yukarı çekti; ayakları yerden kesilince çakıllar, ufak taşlar sel gibi aşağı akmaya başladı. Sonra ellerini bıraktı parmaklarının ucuna düştü, doğruldu, derin derin nefes alarak mis gibi çam kokan havayı ciğerlerine doldurdu.

Tekrar amcasının çiftliğinde olmak engin bir mutluluk veriyordu çocuğa. Aklı erdiğindenberi yaz tatillerini orada geçirirdi. Uçsuz bucaksız denilebilecek kadar genişti bu çiftlik. Kaybolmak işten bile değildi.

Çocuk bile bazı ağaçlar, kayalar yardımıyla evin yolunu bulurdu. Durduğu tepedeki manzara eşsizdi! Hafif sis altında ağaçlar, kayalar esrarlı bir güzelliğe bürünmüşlerdi. Bir türlü gözlerini ayıramıyordu. Bir ara kendi kendine söylendi:

«Çiftlikten hayli uzaklaştım artık dönecek bir yol bulmalı» etrafına bakındı hayret! Işaret taşı taht kayayı bir türlü göremiyordu. Çevik bir sıçrayışla biraz daha yukarı tırmandı onun hesabına göre büyük kayadan bir kaç adım uzaktaydı. İlerdeki sık fundalığı dönünce hemen onun önüne çıkıverecekti ama...

Birden olduğu yerde durdu.

«Ne! Nerede» demekten kendini alamadı. «Çok tuhaf doğrusu! Peki o kocaman kaya nereye gitti» diye söyleniyordu.

Tam bu sırada gözüne kara sakallı bir adam ilişti. Elindeki torbanın hayli ağır olduğu adamın iki büklüm,

ağır ağır yürümesinden anlaşılıyordu.

Ali hemen fundaların arasına saklanıverdi.

Yabancı yaklaştıkça soluma sesleri de kuvvetleniyordu. Çocuk başını yana çevirince tahi kaya adını verdikleri taşın bulunduğu yerde kocaman bir delik gördü. Tekrar yola baktı adam kayboluvermişti.

«Bir mağara! sakallı bir yabancı! Burada bir şeyler oluyor ama ne?» diye hayretle söylendi.

Her şeyi anlamanın bir tek yolu vardı: Araştırmak. Kararını verdiğinde alnında iri iri ter damlaları belirmişti.

Çiftliğe gidip yardım istiyecek zaman yoktu Ya adam yalnız değilse, mağaranın bir hırsız yatağı olması da mümkündü.

Kafasını cevaplandıramıyacağı bir sürü soru kurcalıyordu. Yabancı kimin nesiydi? Çuvalda ne vardı acaba? Mağarada başkaları da var mıydı? Ne yapıyorlardı orada?

Bu arada farkında olmadan iyice mağaraya yaklaşmıştı. Bir dal çıtırdadı, olduğu yere çömeldi, kıpırdamadan beklemeye başladı. Çok geçmeden kendi bastığı bir dal olduğunu anlıyarak tekrar yoluna devam etti.

Mağaranın ağzına gelmişti. Usulca içeriye süzüldü.

Karanlıkta el yardımıyla ilerliyordu. Az sonra bir dönemece geldi. Büyük bir dikkatle dönerken kulağına birtakım konuşmalar çarptı. Seslerinden pek heyecanlı oldukları anlaşılıyordu.

Artık geri dönmesine imkân yoktu Ayağında lâstik ayakkabıları vardı. Ayrıca gürültü etmemek için de çok dikkat ediyordu.

Az daha gidince geniş yuvarlak bir odaya geldi, tavandan bir gemici feneri sarkıyordu.

Birkaç adam, masaya benzer upuzun bir tahtanın etrafına sıralanmışlardı. İşin garibi masanın üzerinde az önce yabancının kucağındaki çuval vardı. İçinde ne olduğunu göremiyordu ama konuşulanları duyuyordu.

«Şuna bak harika! En güzeli şimdiye kadar ele geçirdiklerimizin. Bak bak! Bu da başka bir çeşit! Bugün iyi bir iş görmüssünüz çocuklar.»

Ali'nin bütün cesareti kırılıverdi; artık bir hırsız çetesine çattığından yüzde yüz emindi.

Hem de kıymetli taş hırsızıydı bunlar. Masa başındakileri saydı beş kişiydiler.

Bir de dışarıda gördüğü adam. Demek en azından altı kişiydiler. Altıya karşı bir! Üstelik kendini koruyabileceği hiçbir şey de yoktu üstünde.

Duvara dayanarak adım adım geri çekiliyordu artık.

Tam dönemece gelmişti ki birinin o tarafa yürüdüğünü farketti. Hemen çömeldi taş yığınlarının arkasına gizlendi.

Adam masaya dönebilirdi ama Ali'nin saklandığı yere doğru geliyordu.

Yakalanacağını anlamıştı. Koşarak ellerinden kurtulabilirim ümidiyle yerinden fırladı. Öteki irkilerek durdu;

«Kimsin sen?» diye sordu Ali kadar bir çocuktu bu.

Ali korkak sayılmazdı. Üstelik karşısındaki de öyle korkulacak bir kimse değildi ama yine de dizleri titriyor, soğuk soğuk terler dökülüyordu.

«Ben, ben aşağı vadideki Yeşil Çiftlik'den Ali Durmaz» Bütün cesaretini toplıyarak,

«Peki» dedi, «ya siz kimsiniz? Burada ne işiniz var?»

Çocuk saf saf:

«Ben» dedi. «Altan Akyazı» ötekilere döndü,

«Baba aşağı çiftlikten Ali Durmaz» dedi. Sonra çocuğu diğerleriyle de tanıştırdı.

Ali herbirinin yüzüne dikkatli dikkatli bakıyordu. Hiç de hırsıza benzer tarafları yoktu.

İçlerinden en yaşlısı:

«Ben jeoloji profesörüyüm. Bunlar da öğrencilerim» dedi. «Kaya arıyoruz. Amcandan da izin almıştık.»

Ali hayretler içinde kalmıştı:

«Kaya mı arıyorsunuz?» demekten kendini alamadı.

Masanın üstünde torbadan boşaltılan bir taş yığını yükseliyordu.

«Peki ama bu taş toprağı ne yapıyorsunuz?»

Altan:

«Babam jeoloji enstitüsü için bir kolleksiyon topluyor. Gündüzleri hepimiz aramaya çıkıyoruz. Sonra bulduklarımızı ayırıp üstlerine etiketler yapıştırıyoruz.

Bu civarda oturuyorsan çeşitli kayaların da nerede olduğunu bilirsin.»

Ali:

«Galiba bir şeyler biliyorum» dedi. «Altı yaşındanberi her yaz bu çiftlikte dolaşırım. Bir sürü kaya gördüm. İçlerinde çok hoşuma

Devamı: (Sh. 49 da)

GÜMÜŞ DÜDÜK

"DÜT, düt, düt, düt!» Oktay'a dedesi bir düdük hediye etmişti. Hem de gümüşten! Oktay'a göre dünyadaki düdüklerin en iyisi, en güzeli.

Sabahleyin daha gözlerini açar açmaz ağzına alır bir daha da bırakmazdı onu.

Bir sabah herkes kahvaltıya oturmuştu. Çocuk hâlâ balkonda düdüğünü çalıp duruyordu.

Baba oğlunu yemeğe çağırdı. Çocuk sofraya oturduktan sonra; «Yavrum» dedi. «Bu senin düdük de hep aynı şeyi çalıyor. Başka havası yok mu şunun?»

Oktay:

«İşte hepsi bu kadar» dedi. «Ama olsun, ben onu çok seviyorum.»

Anne:

«Yavrucuğum» dedi. «Cebine koy da biraz dinlensin zavallı. Sofradan kalktıktan sonra bana yardım et de yiyecek bir şeyler paketliyelim, babanın izni bitmeden biraz gezelim. Bugün şöyle deniz kıyısına kadar uzansak çok iyi olur.»

Baba:

«Çok güzel bir fikir» dedi. «Öyleyse ben de oltalarımı alayım, bir kayık kiralarız. Akşama kadar eğleniriz. Aklınla bin yaşa, çok eğleneceğiz bugün, dinleneceğiz.»

Elbirliğiyle gerekenleri hazırlayıp, hemen yola koyuldular. Oktay sevinçten uçuyordu. Bu arada yüklendiği kocaman yiyecek sepeti bile tüy gibi hafif geliyordu ona.

«İlkin sandalı kiralıyalım» dedi babasına. «Yemeği denizciler gibi su üstünde yesek!»

Baba motörlü bir sandal tuttu. Minik motör pat, pat diye özel bir ses çıkararak ileri atıldı. Pat, pat, pat sesleri her tarafı kaplamıştı. Çünkü körfez irili ufaklı motörlerle doluydu. Gemiler de gelip gidiyordu. Ama onların sesi bambaşkaydı.

«Gemiler tıpkı benim düdüğüm gibi ötüyor,» dedi Oktay.

Anne:

«Ya! ya!» dedi. «Körfez hayli gürültülü. Kafam şişti! Pat, pat'lar, düt, düt'lerden birbirimizin sesini duyamıyoruz.»

Baba:

«Körfezden çıkalım öyleyse» dedi. «Açıklar hem sessizdir, hem de daha çok balık vardır.»

Minik motörün muntazam pat, patları onları kalabalıktan uzaklaştırmaya başladı. Deniz sakindi. Dümdüz bir çarşaf gibi önlerinde göz alabildiğine uzanıyordu. O kadar kocamandı ki Oktay baktı baktı, bir türlü ucu bucağı gelmiyordu. Kara da görünmüyordu oldukları yerden.

Şimdi artık çepçevre maviliklerle sarılmışlardı.

«Burası gerçekten pek sakinmiş» dedi, anne.

«Yalnız etrafa bakınmak dinlendiriyor insanı.» Baba motörü kapattı. Oltasını hazırlayıp denize attı.

Az sonra sepeti açtılar. Oktay ekmekleri ufalayıp, ufalayıp suya fırlattı. Başlarının üstünde uçuşan martılar hemen suya inip kapışmaya başladılar.

Baba şöyle bir etrafına bakındı yüzü asılıverdi.

«Sis bastırıyor» dedi telâşla. «Derhal dönmemiz lâzım».

Hemen motöre el attı, uğraştı, uğraştı sağa çekti, sola çekti ama ne yaptıysa bir türlü çalıştıramadı.

Çabaların boşuna olduğunu anlayınca

«Kürek çekerek döneceğiz galiba» dedi. Ama bu hiç de kolay bir iş değildi. Çünkü körfezden hayli uzaktaydılar.

Sis açıklardan yavaş yavaş gelerek her tarafı bir tül gibi sarmaya başlamıştı. Yumuşak, bembeyazdı. Artık güneş de görünmüyordu.

Baba olanca gücüyle kürek çekiyordu. Burunlarının ucunu seçemez olmuşlardı. Oktay: «Peki ama» dedi, «körfezi nasıl bulacağız?»

Baba düşünceli düşünceli başını salladı: «Gerçekten hayli güç bir iş. Karada ışıklar yakarlar, şansımız varsa onları görürüz. Şimdi siz iyice bakın bakalım.»

Oktayla anne bütün dikkatlerini gözlerine topladılar ama o yumuşacık süt gibi beyazlıktan başka bir şey göremiyorlardı.

«Etrafı dinlemek de lâzım» dedi baba. «Sis düdükleri, öbür motörler, gemiler de bizim işimize yarar. Böylece ne tarafta olduğumuzu kestirebiliriz belki.» Bu defa Oktayla anne etrafı kolaçan etmiye koyuldular, baba da kürek çekiyordu.

Oktay birden; «Ben bir ses duydum» dedi.

Baba endişeli endişeli:

«İşin kötüsü» dedi, «o da bizi göremez.»

Oktay:

«Ama» dedi, «biz onu duyuyoruz hepimiz bağırsak belki onlar da bizi duyarlar».

Hep bir ağızdan bağırmaya başladılar. Gemidekiler onları duymamış olacaklar ki az sonra etraf derin bir sessizliğe gömüldü.

Baba kürekleri bıraktı, ne tarafa gideceğini kestiremiyordu. «Sis gittikçe de artıyor galiba» diye söylendi.

Oktay az sonra:

«Bu defa da bizimki gibi ufak bir motör sesi duydum» dedi. Bağırdılar, bağırdılar ama ne yazık ki buna da duyuramadılar seslerini. Minik motörün pat pat'ları uzaklaşıyordu bile.

Babanın alnında iri ter taneleri belirmişti. Ne yapacağını şaşırmıştı. Her dakika bir çarpışma olabilirdi. Durumları gittikçe kötüleşiyordu. Oktay bir ara elini cebine attı, sert soğuk bir şey değdi parmaklarına. Çocuğun gözleri sevinçle parladı.

«Buldum, buldum» dedi. «Sesimizi duyuramadık ama düdüğümü mutlaka işitirler.»

Baba:

«Mükemmel» dedi. «Tam zamanında ortaya çıktı senin düdük. Haydi çal bakalım!»

Çocuk derin bir nefes alıp düdüğünü üflemeğe başladı.

Çok geçmeden «pat pat» lar yaklaştı yaklaştı, minik bir motör sisi yararak ortaya çıktı.

Bir adam ellerini kollarını sallıyarak onlara sesleniyordu. «Ne var! Yardım mı istiyorsunuz?»

Baba:

«Yolu kaybettik! Liman ne tarafta!»

(Devamı 49. sayfada)

UNESCO'DAN HABERLER

DENİZDEN ELDE EDİLEN EKMEK...

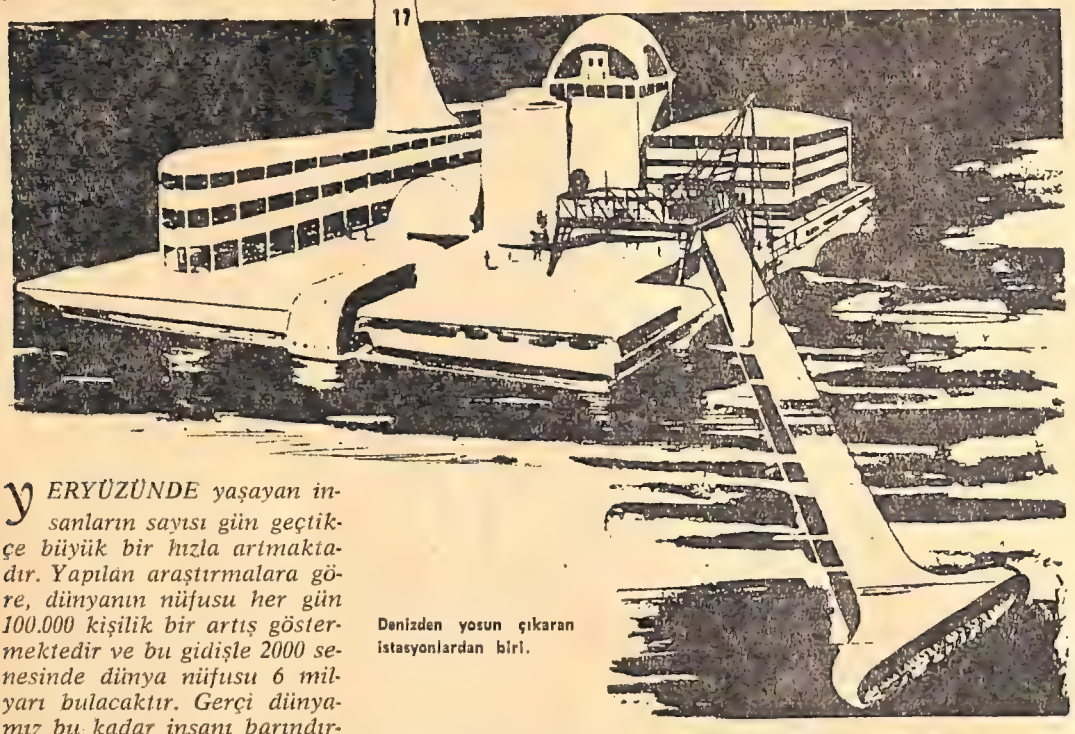

Denizden yosun çıkaran istasyonlardan biri.

YERYÜZÜNDE yaşayan insanların sayısı gün geçtikçe büyük bir hızla artmaktadır. Yapılan araştırmalara göre, dünyanın nüfusu her gün 100.000 kişilik bir artış göstermektedir ve bu gidişle 2000 senesinde dünya nüfusu 6 milyarı bulacaktır. Gerçi dünyamız bu kadar insanı barındırmak için kâfi derecede büyüktür ama onları beslemeye gelince iş değişiyor. Daha bu günden dünyanın birçok yerlerinde açlık hüküm sürmektedir ve birçok insan iyi beslenememek yüzünden hastalanıp ölmektedir. Buna rağmen günden güne çoğalan insanların ilerde gerektiği şekilde yiyecek bulabilmeleri için önümüzdeki 40 yıl zarfında şimdikinin iki misli ürün almanın çaresine bakmak lâzım geliyor.

UNESCO dünyanın her tarafında çeşitli bilginleri bu konu üzerinde çalışmak ve araştırmalar yapmakla görevlendirmiş bulunmaktadır. Tarım alanında yapılan yenilikler her ne kadar ürünün artmasını sağlamışsa da bu yeter görülmemekte, insanlar için başka besin kaynakları bulmak zorunluğu gitgide kendini belli etmektedir.

Denizlerde yetişen bazı yosunların insanlar için en ideal besin maddesi olduğu yapılan incelemeler sonunda anlaşılmıştır. Bu yosunlar hiçbir bakıma ihtiyaç göstermeden senenin her mevsiminde yetişirler ve güneşten aldıkları enerjinin büyük bir kısmını besleyici maddelere çevirirler. Toprakta yetişen bitkiler gibi kök ve sap, yani işe yaramayan kısımları hemen hemen yok gibidir, çünkü bunlar suda yüzerler. Hücrelerinde bol miktarda Vitamin ve her çeşitten Protein ayrıca da yağ vardır ki, bunlar da insanlar için en lüzumlu olan besinlerdir. Bu yosunlar üstelik çok çabuk büyür, yetişirler ve toprakta yetişen bitkilere kıyasla 20 misli ürün verirler. Toprak bitkileri ne de olsa yetişmeleri bakımından hava şartlarına bağlıdırlar, fazla soğuk, fazla sıcak, kuraklık, sel, don, fırtına, dolu onların gelişmesine engel olabilir. Halbuki deniz bitkilerine bütün bunlar tesir etmez, bu yüzden her zaman iyi bir ürün almak mümkündür. Ayrıca dünyanın 2/3 sinin denizlerle kaplı olması da bol miktarda yosun elde edilmesini sağlar.

Daha şimdiden birçok ülkede yosundan faydalanıyor.

İskoçya ve Irlanda'da deniz yosunları yıkanarak hayvanların yemine katılır. Fransanın kuzey sahillerinde ve İngilterenin bazı yerlerinde deniz yosunları sebze diye yenir. Japonyada da yosunlar kurutulup değirmenlerde un haline getirilir ve ekmek hamuruna katılır. Peru, Şili ve Bolivyada gene kurutulmuş yosunlar halkın önemli bir besin mad-

Devamı Sh. 49 da

Geçen yaz Erdek'e gitmiştik. Çok güzel bir sayfiye yeri. Hele denizine eş yok. Üç senedir hep oraya gidiyoruz.

Bir cumartesi sabahıydı. Sekizde uyandım. Uyandığım zaman annem, babam ve kardeşim kahvaltı ediyorlardı. Elimi yüzümü yıkayıp kahvaltıya oturdum. Kahvaltımı ettim ve biraz dolaşmak için babamdan izin alıp çıktım.

Dolaşmağa çıktığım zaman ilk gideceğim yer sahil olurdu. Sahile indiğim zaman Nezih'i balık tutar buldum. Nezih Erdek'te edindiğim arkadaşımdı. Benim de misinam yanımdaydı. Fakat yemim yoktu.

Nezih:

«Üzülme» dedi. «Bende yirmiden fazla midye var. Onları şu kutuya doldurdum. Gel beraber balık tutalım...» Kabul ettim.

Aradan yarım saat geçtiği halde ikimiz de bir tek balık bile tutamamış bütün yemleri balıklara kaptırmıştık. Yemimiz iki üç oltalık kalmıştı.

O zaman Nezih bana:

«Buralarda balık tutulmuyor. Gel benim sandalımla biraz açılalım. Oralarda daha güzel balık tutulur» dedi. Manzara o kadar güzeldi ki kıramayıp kabul ettim.

Sandala bindik kürekleri Nezih çekiyordu. Sular pırıl pırıldı. Dibi görünüyordu. Etrafımızda martılar uçuşuyordu. Sahilden iki üçyüz metre açıldığımız zaman Nezih kürekleri bıraktı ve demirledi.

Yemlerimizi takıp oltamızı suya attık; başladık beklemeye. Yarım saat sonra Nezih üç kefal yakalamıştı. Ben hiçbir şey yakalıyamamıştım. Fakat birdenbire oltamın çekildiğini hissettim. Demek ben de bir balık yakalamıştım. Ucunda yenecek büyüklükte bir balık çırpınıyordu. Ben balıktan anlamazdım Nezih'e:

«Bu ne balığı?» dedim.

Nezih balığı eline aldı ve gülerek mercan dedi.

Birdenbire kendi kendime sordum «bu balığı ne yapacaktım? Ben balık yemezdim annem babam yerdi ama bir küçük mercanla doyulmazdı.»

O anda içimde bir acı duydum. Demek ben maksatsız balık avlıyordum. Maksatsız can yakıyordum. Elimdeki balığa baktım. Çırpınıyor, elimden ve oltadan kurtulmaya çalışıyordu. Onu yavaşça oltadan kurtarıp suya bıraktım. Arkasından gülegüle diye seslendim. Bir iyilik yapmanın sevinciyle gönlüm ferahlamıştı...

Sinan KAPTANOĞLU

YOLCU

Hamburg limanındaki bir gemi kalkmak için son hazırlıklarını tamamlamıştı. Yolcular güverteye çıkmış. Hamburg'u gemiden seyrediyorlardı. Fakat gözleri bu sırada çok uzakta gelmekte olan bir bisiklete takıldı. Bisikletin sahibinin gemiye yetişmek istediği belliydi. Yolcular da bayağı heyecanlanmışlardı. Hattâ içlerinde iddiaya tutuşanlar bile vardı. Kimi yetişecek, kimi yetişemiyecek diyordu. Bu sırada gemi de yavaş yavaş iskele almaya başlamıştı. Fakat bisiklet hâlâ son hızla gelmekteydi. Gemide herkes işini gücünü bırakmış geleni seyretmekteydiler. Ve herkesin kafasından başka bir ses çıkmaktaydı: «Bakın kazanacağım görecceksin.» «Yaşa, bravo.» «Haydi biraz daha gayret...» gibi. Ve hakikaten adam son saniyede gemiye atladı ve hareket emri verdi. Zira bu bisikletli adam geminin kaptanıydı...

Almancadan çeviren:
Meral GÖKDENİZ

Yanlış mı Doğru mu'nun Cevapları

1. **Doğru. Oda içindeki hava çeşitli sebep ve etkilerle ısınınca genişler, yani hacmi büyür, bu arada yoğunluğu azalır. Artık soğuk havadan hafiftir. Bu yüzden de tavana doğru yükselir.**
2. **Yanlış. Samanyolu, milyonlarca minik yıldızın bir araya gelmesiyle oluşmuş bir yıldız topluluğudur. Ay ışığı olmıyan bulutsuz bir gecede gökyüzünde aydınlık bir kuşak gibi görünür.**
3. **Yanlış. Kanın vücudu baştanbaşa dolaşması, yani yürekten çıkıp bütün organlara gidip tekrar yüreğe dönmesi bir dakikadan az bir zaman tutar.**
4. **Doğru.**

Balmumu İnsanlar Alemi

Nelson'un tedavisi

LONDRADA, Baker Street istasyonu yakınlarında, dış görünüşü büyük bir otele benzeyen gösterişli bir yapı vardır Kapısından içeri girildiği zaman döşenişinin zenginliği ve eşyalarının ağırlığı göze çarpar. Bu evde kırallar, prensesler, dükler, generaller, devlet adamları, san'atkârlar, bilginler hep birarada otururlar Gelen misafirler evi baştan aşağı gezebilirler ve içindekileri rahatça seyredip resimlerini bile çekebilirler. Çünkü bu evin insanları balmumundan yapılmışlardır, yerlerinden kımıldayamaz, sabırsızlanamaz ve konuşamazlar. Fakat görünüşleri, duruşları canlı birer insandan farksızdır. Madam Tussaud (Okunuşu: Tüsso) nun Balmumu insanlar sergisi bütün dünyada ün salmıştır. Londra şehrine gelen birçok gezginler bu sergiyi görmeden gitmek istemezler. Çünkü gerek geçmiş zamanın gerek şimdiki devrin önemli kimselerinin birer modelini özel kıyafetleri ve kendilerine has bir pozda yakından görmek ve tanımak fırsatını bu müzede bulurlar. Bir yanda İngiliz kırallık ailesi, öte yanda parlâmento üyeleri, devlet adamları seyircilerin meraklı bakışlarına göz kırpmadan tahammül ederler. İngilizlerin büyük kahramanı Amiral Nelson, bir deniz savaşında yaralanmış, yatağında doktoru tarafından tedavi edilmektedir. Aslına uygun olarak camdan yapılmış bir takma gözü bile vardır.

Bir heykel hazırlanıyor.

Tanınmış kimselerin balmumundan heykellerini yapmak ve halka göstermek geleneği Avrupada çok eskiden beri vardı. Ortaçağda bu tarzda gezici sergiler tertip edilir ve bunlar şehir şehir, köy köy dolaştırılırdı. Büyük İskender zamanında, yani bundan 2000 yıl önce yaşayan Sikon'lu Lizistratos, alçıdan kalıplar yaparak bun-

lara erimiş balmumunu dökmek ve dondurmak suretiyle heykeller meydana getirmek usulünü keşfetmişti. Lizistratos balmumuna çeşitli renkler vererek heykellerine gerçeğe çok yakın bir görünüş vermeyi de başarıyordu. O zamandan beri balmumu heykellerin yapılmasında büyük değişiklikler olmamıştır, aşağı yukarı aynı usuller bu gün de kullanılmaktadır. 18. yüzyıldanberi Tussaud (Tüsso) ailesi Balmumu heykeller sergisini bir gelenek halinde devam ettiriyor. Bu san'atkâr aile balmumu heykeller yapmak tekniğini çok geliştirmiştir. Heykeli yapılacak kimsenin yüz hatları ve vücut yapısı önce dikkatle incelenir, icabında ölçülür, hareketleri, tavırları, tipik pozları, yüzündeki ve bakışlarındaki mâna tesbit edilir, göz, saç ve ten rengini verebilmek için çeşitli denemeler, çalışmalar yapılır ve bu uzun hazırlık devresinden sonra meydana gelen heykel canlı modelinin tam bir eşi olur. Bugün sergide görülen balmumu heykellerinin pek çoğu, gerçek kişilerin elbiselerine bürünmüşlerdir. Meselâ eski Amerika Cumhurbaşkanı Truman, Mareşal Tito, Pandit Nehru, Artist Bob Hope, Holânda Kraliçesi Juliana bu sergide gösterilen heykellerine giydirilmek üzere, kendi elbiselerini göndermişlerdir.

Madam Tussaud'nun evinin her katı ve odası başka çeşit insanlara ayrılmıştır. Bir katta henüz hayatta olan kimseler, bir başka katta tarihe karışmış önemli kişiler bulunur. Bodrum katında ise çeşitli işkence âletleri, darağacı ve giyotinler arasında en korkunç katillerin, haydutların heykelleri vardır. Buraya inen en cesur kimselerin bile korku ve dehşetten tüyleri diken diken olur. Bu yüzden bodrum katına «Dehşet Odası» adı veriliyor.

Doğan Kardeş YAYINLARI

Öğretici, meraklı kitaplar :

- Eşyaların Hikayesi ..... 300 Kuruş
- Işığın Hikâyesi ..... 200 »
- Saatin Hikâyesi ..... 250 »
- Fen ve Tabiat Ansiklopedisi ..... 2000 »

★

Heyecanlı romanlar :

- Leylek Dede ..... 400 Kuruş
- Kırmızı Saçlı Çocuk ..... 500 »
- Küçük Lord ..... 400 »
- Gri Şapkalı Adam ..... 300 »

★

Ciltli, hediyelik kitaplar :

- Halime
- Hayvan Hikâyeleri
- Dünyanın Dört Bucağından Dostlar
- Allah Rahatlık Versin
- Wilhelm Tell
- Gökten Üç Elma Düştü
- Binbir Gece Masalları
- Tabiat Ana Anlatıyor
- Keşifler ve İcatlar Ansiklopedisi
- Bufalo Bill.

Bez ciltli, iyi kâğıtlı renkli kapaklı bu kitapların her biri onar liradır. Ödemeli olarak (P. K. 1146 - İstanbul) adresine sipariş edebilirsiniz.

★

Yeni Çıkan Kitaplarımız :

- Yaşanmış Hikâyeler ..... 300 Kuruş
- Yazının Hikâyesi ..... 300 »
- Duygulu Dostlar ..... 1000 »
- Gümüş Kanat ..... 1000 »
- Çocuklar İçin Görgü ... 350 »
- Çitlenbik ..... 300 »
- B. Yazarlar ve Şaheserleri 500 »
- Gözlüklü Kedi ..... 400 »

Kürkünün güzelliği yüzünden öldürülen sevimli hayvan: Şinşila

İspanyollar Güney Amerikayı fethettikleri zaman burada o güne kadar hiç görmedikleri küçük bir hayvana raslamışlar. Büyük sürüler halinde yaşayan ve görünüş bakımından sincabı andıran bu hayvancıklar hiç de ürkek ve yabanî değillermiş, insanlara çekinmeden yaklaşır, ayakları arasında dolaşırlarmış. İspanyollar bunlara o civarlarda yaşayan Chinchas adlı Kızılderili kabilesine uygun olarak Chinchilla (Şinşila) adını vermişler. Sonraları bu hayvanların kürklerinin güzelliği dikkati çekmiş ve kürk avcıları bu yüzden zavallıcıkları her gördükleri yerde vurmağa başlamışlar. Böylece Şinşila'lar günden güne azalmışlar, ancak pek ender raslanan varlıklar haline gelmişler. Sonunda Amerika hükümeti bu hayvanların tamamen ortadan kalkmasını önlemek için onları koruyan bir kanun çıkarmış. Bu sayede şimdi Amerikada iki cins Şinşila yaşamaktadır. Şinşilaların en iri ve en güzel cinsi ne yazık ki kürk avcılarının para hırsı yüzünden yokolmuştur. Şimdi Şinşila'lar özel çiftliklerde üretilmektedirler. Bu küçük hayvanla ilgilenen ve onu yakından tanımak fırsatını bulan herkes onu muhakkak sever. Çünkü şinşilalar son derece cana yakın hayvanlardır. Aslında dağlarda yaşamak üzere yaratılmış olduklarından 6 - 10 m yüksekliğinde olan dik yerlere kolayca tırmanabilirler, uzun mesafeleri atlıyarak aşabilirler. Bu esnada uzun kuyrukları ile dengelerini sağlarlar. Şinşilalar sürüler halinde dağlık ve kayalık yerlerde yaşarlar. Yuvaları kaya kovuklarında ve mağaralardadır. Kuru ve yaş ot, çeşitli köklerh, tahıl tohumları ve meyva yerler. Yiyeceklerini ön ayakları arasına alarak tıpkı sincaplar gibi kemire kemire yerler. Hareketleri çok çevik ve sevimlidir. İnsana gayet kolay alışırlar ve ev hayvanı olarak da beslenebilirler. Yalnız kemirme huylarından vazgeçemedikleri için evdeki eşyalara dişleriyle ziyan vermelerini hesaba katmak lâzımdır. Çok meraklı ve tırmanmayı seven varlıklar olduklarından evin içinde besledikleri zaman sık sık dolap üstlerine, raflara, tavan aralarına tırmanırlar ve oraları gözden geçirirler. Kum banyosundan çok hoşlanırlar. Kumun içinde yuvarlanıp oynaşırlar ve her gün bu keyifli banyoyu sabırsızlıkla beklerler. Kum, Şinşila'nın kürkünü temiz ve parlak tutmaya yarar. Bu kürk gerçekten hayvanın en güzel tarafıdır. Çünkü bir tek kıl deliğinden bazan yüzden fazla incecik kılın çıkmasiyle meydana gelmiş çok yumuşak ve parlak, ipek gibi bir kürktür bu. Çok sert iklimli kurak ve çorak yerlerde yaşayan şinşilanın cildi fazla kurumasın diye tabiat ona böyle güzel bir kürk vermiştir. Fakat bu da sevimli hay-

(Devamı Sh. 49 da)

YANLIŞ MI DOĞRU MU ?

1. **Bir odada en sıcak hava tavana en yakın olanıdır.**
2. **Samanyolu taşıtlara en elverişli yol çeşididir.**
3. **Kanın vücudumuzu baştanbaşa dolaşıp tekrar yüreğe dönmesi bir saat kadar sürer.**
4. **Hava alanlarında radardan siste uçakların yere inişini kolaylaştırmak işinde de faydalanılır.**

(Cevaplar: Sh. 43 te)

DOKTOR AMCA

Niye Sarardım

Komşumuzun oğlu bu yıl giriş sınavını kazandı, istediği okula kaydını yaptırdı; hayatından pek memnun, durmadan lisan dersi alıyor ve bize her gelişte öğrendiği kelimelerle cümleler yapıp sorular soruyor. Pek beğeniyorum, cesareti var, yabancı bir dili konuşurken yanlış yapacağım diye konuşmamazlık etmiyor. İlkokulu bitirdi. Şimdi istediği mektebin yetiştirici sınıfında bir sene hep yabancı dil okuyacaklar. Ben eminim Ahmet lisanı çabuk sökecek ve kısa zamanda okuduklarını anlayacak, meramını çatır çatır anlatacak.

Birkaç gündür ne annesi, ne babası, ne de kendisi görünür oldu. Doğrusu merak etmeye başlamıştım. Babası gelmeseydi, ben kendilerini arayacaktım.

— Hayrola Mehmet Bey, nerelerdesiniz?

— Sorma doktor, Ahmet hasta galiba, iştahtan, dermandan kesildi, ne yiyor, ne de içiyor. Bugün de hafif ateşi çıkınca hanım beni size gönderdi, bir zahmet bize kadar gitsek.

— Gideriz, bir kahvemizi için.

— Alacağım olsun, annesi dört gözle yolunuzu bekliyor.

— Öyle ise hemen çıkalım.

.....

— Bu ne üzüntü Hanımefendi?

— Nasıl üzülmem doktor, okullar da yakında açılacak. Ahmet sarardı, soldu, ne yiyor, ne içiyor. İnce hastalık (verem) olmasın, ondan korkuyorum, gün gün eriyor.

— Yok efendim, düşündükleriniz doğru değil; sarılık olmuş. Sordum:

— Ahmet, idrarının rengine dikkat ettin mi?

— Koyu çay gibi doktor amca.

Sonra ilâve etti:

— Eyvah! şimdi ne yapacağız?

— İstirahat edecek, iyileşecek, arzuladığın okula arkadaşlarınla aynı günde gideceksin.

— Teşekkür ederim. Peki bu hastalık bana nasıl geldi?

— Senin sarılığın mikrobik etkeni, virüs cinsi mikroplar. Birisinden almışsındır.

— Üç hafta evvel sarılık geçiren bir arkadaşımın evine geçmiş olsuna gitmiştim.

— Tamam oradan aldın öyle ise.

— Peki neden sararıyorum?

— Sarılık en çok vücudun kanı az olan yerlerinde farkedilir, bu yüzden evvelâ göz akları, tırnak dipleri sararmaya, idrar kırmızı çıkmaya başlar. Deri içinde öd pigmentlerinin oturması neticesi derinin rengi de sararır. Kanda az miktarda bilüribin vardır. Bu hastalıkta kandaki biluribin miktarı da artar. Çabuk iyi olmak istiyor musun?

— Tabiî doktor amca.

— Tam 3 hafta evde istirahat edecek, sokağa çıkmıyacak, dolaşmıyacak, yağlı yemiyecek, bol bol yazdığım A, B, C, E, K vitaminlerini alacak, meyve suları içecek, her gün biraz daha açılarak güç kuvvetini kazanıp, zamanında okuluna başlıyacaksın.

— Çok teşekkür ederim.

— Büyük sözlerini dinleyenler hasta olmazlar, olsalar da çabucak iyileşirler Ahmet.

Dr. Kâmran ŞENEL

BİLMECE BULMACA

MEMO GELİNCE

(Baş tarafı Sh. 30 da)

mizlenin. Sen de üstünü başını değiştir. Hiç bu kılıkla insan toplantıya gider mi? Hem de kendi yaş günü toplantısına... Misafirlerin ne demez sonra.» Ama çok geç kalmışlardı. Daha bahçeye girer girmez etraflarını arkadaşları sarıverdi. Şaşkınlık karşılıklı olmuştu. Çocuk etrafına baktıkça hayreti büsbütün artıyordu. Böylesine zengin, göz kamaştırıcı bir sofrayı ancak hayalinde kurabilirdi. Arkadaşları da onun perişan haline, yanındaki dost bakışlı garip eşeğe şaşırıp kalmışlardı.

Çok geçmeden birbirlerine ısındılar, kaynaşıverdiler. Memo çocukların gözdesi, toplantının ilgi merkezi oldu. Onları sırtına alıp bahçede dört nala koşturuyordu. Hattâ Ahmedin en korkak arkadaşı Fatoş bile Memo'nun sırtına bindi. Dolaştılar dolaştılar dolaştılar...

Zamanla Ahmet'le Memo birbirlerinin huylarını iyice öğrendiler. Ayrılmaz oldular. Ama çocuk amcasının doğum günü hediyesini de bir tarafa atmamıştı. Bisikletini de çok seviyordu. Gerçekten görülmeye değer bir manzaraydı üçü. Ağır ağır giden bir bisikletli çocuk ve onların peşinden giden sevimli bir eşek.

— Doğum günü hediyesi olarak ne istiyorum senden biliyor musun? Bir deniz!

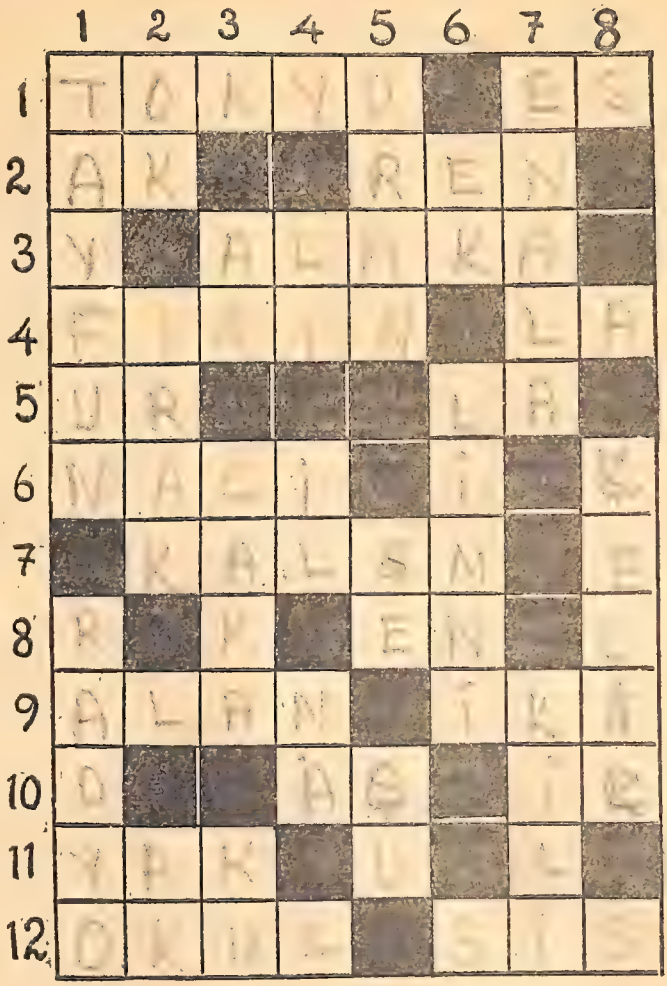

Soldan Sağa:

1 — Dünyanın en fazla nüfuslu şehri - Rüzgâra söylenir. 2 — Bir renk - Avrupa'da bir nehir. 3 — İlgi. 4 — Ekmek pişirilen - Tersi, bir emir. 5 — Et çıkıntısı (Tümseği) -bir nota. 6 — Bir erkek ismi. 7 — Defterin arkadaşı. 8 — Boyun aksi. 9 — Meydan - Bir rakam. 10 — Bir emir - Dış değil. 11 — Asya'da bir öküz cinsi. 12 — Mektep - Londra'da çok olur.

Yukarıdan Aşağı:

1 — Büyük Fırtına - Alıcı telsiz. 2 — İlkel bir silâh - Bir güney doğu komşumuz - Suya emir. 3 — Güzel sanat - fiyaka - Sonuna bir harf gelirse plâjda çok olur. 4 — Bir takı - Vilâyet. 5 — Nispet - Bıkınca söylenir - O nun içinde 2 Hidrojen 1 oksijen vardır 6— Yama - Ege denizinde bir ada. 7 — Çok güzel - Tersi kemik özü. 8 — Tersi, bitkinin süsü.

(Cevaplar Sh. 10 da)

ŞİNŞİLA

(Baş tarafı Sh. 46 da)

vanın insanlar tarafından takip edilmesine ve öldürülmesine sebep olmuştur. Şinşilaların düşmanlarına karşı savunma tarzları çok gariptir. Korktukları veya kızdıkları zaman kendilerine yaklaşan varlığın suratına su püskürtürler ve onu bu suretle ürkütmek veya şaşırtmak isterler. Şinşilalar evlerde veya çiftliklerde beslendiği zaman onlarla ilgilenen kimseler sık sık böyle bir davranışla karşılaşırlar. Fakat bereket versin bu hayvanların kötü bir kokuları yoktur ve insan onların hiç bir şeyinden iğrenmez. Bu yüzden onlarla uğraşmak çok zevklidir.

Şinşilalar senede iki defa yavrularlar ve her seferinde 1 - 5 yavru dünyaya getirirler. Yavrular doğdukları andan itibaren yetişkin hayvanın tam bir minyatürü gibidirler. Hemen yürümesini, atlamasını, tırmanmasını başarırlar, kedi, köpek ve diğer bazı hayvanlar gibi fazla bakıma ihtiyaçları yoktur. Anneleri çok müşfik ve yavrularına düşkündür. Üretme çiftliklerinde yavrular süt şişeleri ile beslenirler. Bu, hayvanların bakıcıları için çok zevkli bir iştir. Küçük Şinşilaların şişeyi iki ön ayakları arasına alarak emmelerini seyretmeğe doyum olmaz.

Şinşila kürkü çok değerli bir kürktür. Çünkü bir tek manto için 150 hayvanın postuna ihtiyaç vardır. Bunlar da gene yüzlerce hayvanın postu arasından seçilir, zira bütün hayvanların renkleri birbirine uygun değildir. Fakat Şinşila'yı yakından tanıyanlar acaba onu öldürüp kürkünden manto yapmağa kıyabilirler mi?

★

DENİZDEN ELDE EDİLEN EKMEK

(Baş tarafı Sh. 42 de)

desini teşkil eder. Eskimolar da C vitamini ihtiyaçlarını yosun yemekle karşılarlar.

Demek oluyor ki, gelecekte deniz yosunlarından besin maddesi olarak faydalanmak hiç de uzak bir ihtimal değildir. Japonlar, Amerikalılar ve Ruslar büyük makinalarla denizin dibindeki yosunları biçerek suyun yüzüne çıkarmaktadırlar. Şimdilik bunlar kimya endüstrisinde kullanılmaktadır. Yosunlardan elde edilen maddeler bakteorolojide, çeşitli ilâçlarda, fotoğraf endüstrisinde çok işe yaramaktadır. Unesco teşkilâtı, denizden yosunları biçmeye yarıyan makinaların çoğaltılmasını ve bundan böyle yosunların daha ziyade besin maddeleri endüstrisinde kullanılmasını teklif etmektedir. Bu suretle açlığın hüküm sürdüğü bölgelerde insanların beslenmesini sağlayacak bol, ucuz ve kuvvetli bir yiyecek maddesi elde edilmiş olacaktır.

★

TAHT KAYANIN ESRARI

(Baş tarafı Sh. 38 de)

gidenleri de oldu ama bir işe yarıyacaklarını bilmiyordum. İsterseniz yarın sizi seve seve dolaştırırım.»

Ali eve dönerken neşeli bir hava tutturmuştu. O gün olanlardan çok memnun oldu. Bir hırsız çetesini yakalıyamamıştı ama hiç bilmediği bir konu üzerinde araştırmalar yapan dostlar kazanmıştı. Hem güzel günler geçirecek hem de pek çok şey öğrenecekti.

GÜMÜŞ DÜDÜK

(Baş tarafı Sh. 40 da)

Adam motörün küpeştesinden bir kangal ip fırlattı.

«Halatı yakala kayığımıza bağla ben sizi limana götüreyim». Adam Oktaya döndü.

«Delikanlı» dedi. «Şu senin düdüğü limana girinceye kadar çalacaksın, sesimizi duyanlar yol üstünden çekilirler.

«Düt düt pat pat» sesleriyle sağ salim limana girdiler.

Çok geçmeden de evin yolunu tutmuşlardı.

Anne de baba da Oktayı öve öve bitiremiyorlardı.

«Aferin yavrum sana» diyorlardı. «Bugün büyük bir yararlık yaptın doğrusu, hepimizin hayatını sen kurtardın.»

Oktay da kıvançla gülümsiyerek düdüğünü okşuyordu:

«Dünyadaki en güzel düdük bu».

HAYVAN DOSTLARI

Beyhan Evren

Kamertap Karagöz

Bilge Evren

Anahit Garmiryan

Elvin Özbay

Nuri Gökpınar

Serpil Şenkal

Suhan Yad'eli

Ümit Aras

Hakan Yad'eli

Engin Çapan

Okay Güler

Akın Sağıroğlu

Ayşe Demirdöğen

Suna Yural

Ayşe Berktay

Turgut Erdinç

Suphi Özparlak

Sabri Gezener

-NEDEN ÖYLE SAŞIRDIN ANNECİĞİM? SEN HEP BABAMA BENZEMEĞE ÇALIŞMAMI SÖYLEMEZMİYDİN!

-YENİ BİSİKLETİM O KADAR GÜZEL Kİ GÖRME! KAPININ ÖNÜNDE BİR SÜRÜ İNSAN TOPLANMIŞ, HAYRAN HAYRAN ONU SEYREDİYORLAR!..

Güldüm

-BERBER AMCA, KOYUN KIRPMASINI DA BİLİR MİSİN?.

-BABAMA, VAZOYU SENİN KIRDIĞINI SÖYLİYECEĞİM. NASIL OLSA SANA DAYAK ATAMAZ, ÇÜNKÜ HAYVANLARI KORUMA DERNEĞİNİN BAŞKANIDIR!..

ALEV'le ATEŞ

ÇİZEN - MISTIK

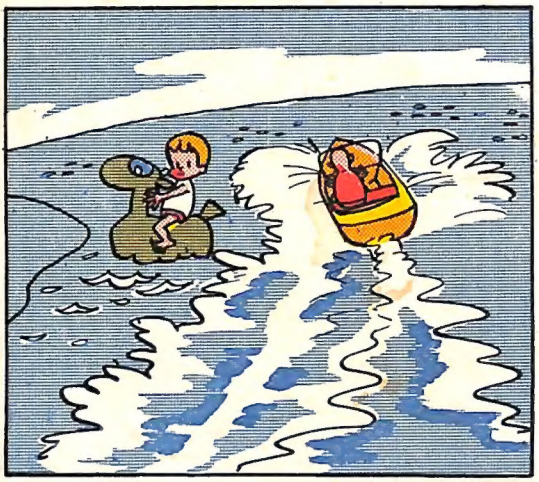

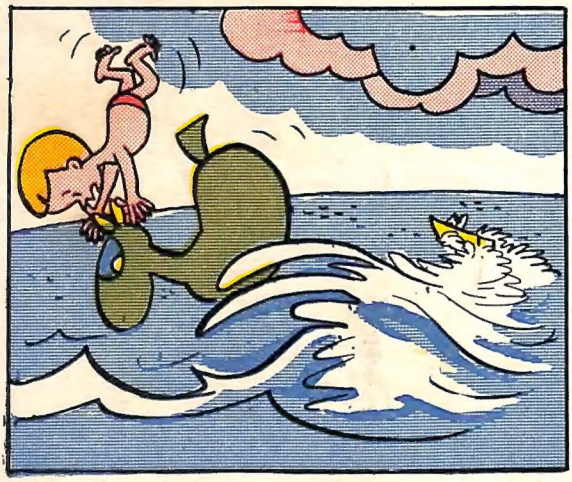

Doğan Kardeş Yapı ve Kredi Bankasının bir kültür hizmetidir.